

Demokratska organizacijska ureditev naših razrednih Enotnih sindikatov na Tržaškem ozemlju

Po ustanovnem kongresu tržaških Enotnih sindikatov se je sprožilo v naši veliki razredni sindikalni organizaciji silno delovanje. Naloga nas vseh je, da čim prej izpolnimo sklepe, ki so bili sprejeti na kongresu tako glede nadaljnje razredne sindikalne politike, kakor tudi glede naše organizacijske prilagoditve novemu območju, ki se sedaj omejuje na naše ožje Tržaško ozemlje od Štivanja do Novega grada, ter tudi njegovi upravni razdelitvi, kakor jo določa tržaški statut.

Ze prve dni po kongresu se je sestel na ustanovni skupščini tako dožno izvoljeni glavni odbor in izvolili iz svoje srede Izvršilni odbor, ki so v njem tov. Destradi kot predsednik, Bukovec kot tajnik, Riznik, Hreščak in Turkovič kot namestniki tajnika, Semilli, Desanti, Frankovič, Luxa, Furlan, Muslin, Jaruga in Petronio kot člani.

V okviru ojačenega dela na terenu se je pretekli terek sestel tudi mesni sindikalni plenun, ki so v njem tov. Bukovec, Destradi in vrsta govornikov prediskutirali sindikalno-politična in organizacijska vprašanja. Enako se je sestel v petki plenun novega milškega sindikalnega okraja.

Zvesti težnjam osvobodilne borbe

O reorganizaciji naše sindikalne organizacije smo imeli kratak razgovor s tajnikom tov. Vojmirom, ki je razjasnil vrsto načelnih in organizacijskih vprašanj, kakor je to naša vrsta naših delavcev po tovarnah in delavnicah v mestu in na deželi. Znanе so sicer osbuvne poteze reorganizacije, ki jih je uveljavil kongres na osnovi referatov tov. Vojmirja soglasno odobril, vendar jih bodo postavile naslednje vlade tov. Vojmirja nedvomno v vse jasnejšo luč.

Na ustanovnem kongresu ES za Tržaško ozemlje — smo pričeli razpisati preosnova naše velike družine delavcev in nameščencev v skladu s teritorialnim območjem Tržaškega ozemlja in njegovo upravno razdelitvijo. ES bodo slej ko prej ovrhali na liniji demokratskih, razrednih interesov naših delovnih območij. V čem bodo prišla njih politična načela do izraza tudi v njihovi organizacijski zgradbi?

Tov. Vojmir je odgovoril: 1. Naši razredni sindikati so vznikli iz borbe delovnega ljudstva proti imperializmu in iz borbe za demokratske pravice teh naših delovnih območij. Ko se danes na mednarodnem kmetijskem razvijaju nova borba med demokratskimi silami napredka in imperialističnimi silami imperializma, ki skušajo gospodarsko in politično zavladati svobodne narode vsega sveta, mora vsaka napredna demokratska organizacija zavzeti jasno in brezkompromisno stališče ter z vseh svojimi silami podpreti široko zasnovano demokratsko fronto za obrambo osnovnih demokratskih pravic miru in neodvisnosti svojih narodov.

Tržaški sindikati imajo danes vseh drugačno vlogo, kakor so jo imeli svoje čase. Naloga naših razrednih sindikatov, ki združujejo v svojem okviru vse najširše delovne območje je, da se trdno postavijo

v obrambo demokratskih pravic delovnega ljudstva ter da z vso svojo organizirano silo podpre resnično demokratsko gibanje na Tržaškem ozemlju v borbi proti vsem poskusom mračnjškega imperializma in

Po načelih bratstva in edinstva — 2. Ta široka demokratska fronta bo v našem sindikalnem gibanju z organizacijskega vidika najbolje izražena s še poglubljenim bratstvom in edinstvom delovnega ljudstva v

1. docela ustrezala nalogam, ki jih mora razredna sindikalna organizacija izpolnjevati v interesu delovnega ljudstva;

2. pa bo ustrezala v celoti tudi organizacijskim oblikam vseh na-

Živela prva velika zmaga delavcev in kmetov

VLADIMIR ILJIČ LENIN NA II. VSERUSKEM KONGRESU SOVJETOV DELAVSKIH IN VOJAŠKIH ODPOSILANCEV 25. OKTOBRA (7. NOVEMBRA) 1917. V SMOLJNEM

njegovih priganjačev, ki si na moč prizadevajo razbiti delavske vrste in demokratsko ljudsko fronto, ki je še posebej po ustanovnem kongresu SIAU za Tržaško ozemlje v najširšem merilu zajela vse demokratske sloje na naših tleh.

Po načeli bratstva in edinstva

To bratstvo in edinstvo mora postati živa priča mirnega sožitja Slovanov in Italijanov na našem ozemlju. ES so že ponovno izpričali, kakšen pomen pripisujejo temu življenjskemu bratstvu med industrijskim in kmetijskim delavcem. In podarili ga bodo znova, ko se bo 23. t. m. vprav z istočasnim ustanovnim skupščinama kovinarske in kmetijske strokovne zveze pričela vrsta ustanovnih občnih zborov vseh naših 26 strokovnih zvez v okviru konfederacije nižih Enotnih sindikatov.

Enotni sindikati, se je glasilo naše drugo vprašanje, so po svojem delovanju in stremljenjih in bodo v kratkem tudi organizacijsko del Svetovne sindikalne zveze, ki je v njej organiziranih 80 milijonov progressivnih delavcev iz vseh dežel sveta. Ali ustreza naš organizacijski ustroj tudi njeni organizacijski razporeditvi in v čem se še posebej kaže ta vzporednost?

Po vzgledu Svetovne sindikalne zveze

Naša sindikalna organizacija je imela l. 1945. pa vse do danes v organizacijskem pogledu začasni značaj. Usoda Trsta in Primorske vse do zadnjega časa ni bila rešena. Zdaj sta bila Gorica in Tržič odtrgani od nje, pretežni del njene ozemlja se je vrnil v okvir Slovenije. Zato prav do današnjih

tovarni in delavnici, v uradu in poslovalnici, v mestu in na deželi. Posebno pa se bo moralo v bližnjih mesecih še vse bolj poglobiti bratstvo med tržaškimi industrijskim delavstvom in našim kmečkim delovnim ljudstvom.

Industrijski in profesionalni sistem

Hotel bi pa na tem mestu opozoriti še na posebno načelno vprašanje. Naša sindikalna organizacija se je organizacijsko že od vsega početka odločila za sindikalno organizacijsko obliko, ki je v skladu z življenjskimi interesi in osnovnimi demokratskimi pravicami delavskega razreda. Odločila se je za tako zvano industrijsko obliko sindikalne organizacije prav tako, kakor jo imajo sindikati tudi v vseh naprednih deželah sveta in predvsem v Sovjetski zvezi, v Jugoslaviji, Bolgariji, Franciji, Italiji in drugod. Po tem industrijskem sistemu so vsi osnovni sindikalni organizacijah združeni vsi delavci in nameščenci enega in istega podjetja ne glede na različno poklicno delo, ki ga v njem opravljajo. Da vzamemo za primer kakšno naše industrijsko podjetje,

prednih sindikalnih pokretov, vsem njihovim forumom, njih teritorialnim podružnicam in njih strokovnim zvezam.

Pri tej naši reorganizaciji je nedvomno najpomembnejši pojav ta, da bodo posamezne strokovne zveze, ki so doslej omejevale svoje delovno območje na posamezna mesta, v bodoče razširile svoj delokrog in pristojnost na vse Tržaško ozemlje, da bodo torej privzele teritorialni značaj in pomen, kakor velja to tudi povsod drugod za vse sporedne strokovne zveze, ki so pristojne za vse območje države, v kateri deluje njih sindikalna konfederacija.

Tako bo naša sindikalna organizacija pridobila vse večji pomen in bodo tudi njene strokovne zveze organizacijsko izenačene s strokovnimi zvezami drugih naprednih sindikalnih pokretov.

Protidelavska AFL

V velenapredni Ameriki pa brajo veliko sindikalno organizacijo AFL (American Federation of Labor), ki je že po svoji organizacijski ureditvi v nasprotju z najosnovnejšimi pravicami delavskega razreda. Or-

ganizirana je po tako zvanem profesionalnem (poklicnem) sistemu. Ta ima prav ta pomen, da ruši enotnost delavskega razreda, da ga cepi v vseh njegovih gospodarskih, socialnih in tudi političnih pokretih. Zato uživa AFL, ki se je sploh udeležila najmračnejšim imperialističnim silam, tudi že s tega vidika vso pomoč kapitalističnih, profitudskih elementov.

Konkretno je stvar pri profesionalnem sistemu sindikalne organizacije ta, da pripadajo delavci in nameščenci vsakega posameznega podjetja z vidika svojega poklica vsak svoji strokovni organizaciji. Kadar koli nastane v eni ali drugi stroki mezdno ali celo strokovno gibanje, pa druge stroke nimajo interesa, da bi se pridružile stavki dotične stroke, se zgodi, da v podjetju stavkajo pripadniki dotične stroke, vsi ostali delavci v podjetju pa da delo nadaljujejo. Vsakdo si lahko misli, kako je delavstvo določenega podjetja v tem primeru izpostavljeno podjetnikovemu izigravanju in ustrojuvanju, kako je izolirano od ostalega delavstva, ki služi skupno z njim na istem delovišču svoj grenki kruh.

Komisije in oddelki osrednjega odbora ES

V ožjem okviru osrednjega odbora, smo nadalje vprašali tov. Vojmira, je bilo ustanovljenih 3 osrednjih komisij in njegovo poslovanje je bilo razdeljeno poleg tega na 9 oddelkov. Kakšne so specifične naloge enih in drugih, kakšna je njih pristojnost in v kakšnem odnosu so do posameznih strok?

Osrednji odbor si je razdelil svoje organizacijsko delo po komisijah, ki jim pripadajo posamezni njegovi člani. Njih naloga je poživiti delovanje sindikalnih organizacij na posameznih področjih sindikalnega delovanja. Komisije bodo določale sindikalnim organizacijam smer njih delovanja, vsaka v svojem delokrogu.

Oddelki pa so uradi, ki bodo konkretno poslovali po danih smernicah komisij kakor tudi predvsem izvršilnega odbora.

V vodoravni in navpični smeri

In končno smo se ustavili še pri zadnjem vprašanju: Organizacijska zgradba Enotnih sindikatov je zgrajena v dveh smereh, vodoravni (horizontalni) in navpični (vertikalni), v prvi, ki gre od krajevne sindikalne podružnice preko občinske in okrajne podružnice do teritorialno osrednjega odbora, in v drugi, ki gre od tovarniške strokovne sekcije do občinske sekcije in teritorialne strokovne zveze in prako nje spet do istega osrednjega odbora konfederacije vseh 26 strokovnih zvez. V kakšnem odnosu se bo razvijalo delovanje osnovnih sindikalnih in strokovnih edinic v eni in drugi smeri ter med njimi samimi?

V vodoravni smeri so naloge sindikalnih organizacij koordinacijskega značaja, v navpični predvsem strokovnega. V navpični smeri imamo osnovno terensko sindikalno edinic v vsaki tovarni ali podjetju določene stroke. Ta sindikalno deluje v strokovnem merilu. Vse obratne strokovne sekcije so združene po svojih zastopnikih v občinski strokovni sekciji, ki je v strokovnem merilu odgovorna za sindikalno delovanje svoje stroke v dotični občini. Vse občinske strokovne sekcije so povezane v svoji teritorialni strokovni zvezi.

V vodoravni smeri pa so zastopane vse stroke, kar jih deluje v določenem kraju in je zanj obče odgovorna. Vse krajevne sindikalne podružnice so povezane v svoji občinski podružnici, vse občinske v okrajni, vse okrajne so končno podrejene osrednjemu sindikalnemu odboru.

Konferenca Kompartije Poroštvo miru in neodvisnosti

Pred dvema tednoma je bila v zvezi z varšavskim sestankom zastopnikov 9 komunističnih partij, ki je v svetovnem merilu položil temelje za obrambo demokratičnega miru nasproti imperialistični politiki vojne ter zasužnjevanje narodov, konferenca KP na STO-ju. Na konferenci je tajnik tov. Babič zahteval smernice politike naše komunistične partije, trdno oprte na varšavske zaključke.

Imperialistični tabor je — posebej z Marshallovim gospodarskim osvojevalnim načrtom — razdeljal zavezništvo, ki je služilo vojaški zmagi nad nacifašizmom. Demokratične sile so ostale zveste svojim težnjam, da se fašizem do kraja uniči, da se s sodelovanjem vseh narodov zgradi mir in ojači resnična demokracija. Nasproti zasužnjevalnemu Marshallovemu načrtu se bodo komunistične partije borile na čelu demokratičnih sil za resnično neodvisnost narodov in bodo v tej borbi povsod organizirale vse zdravne sile narodov v široki protimperialistični Ljudski fronti. Njih organizacijsko osnovno načelo mora biti dejanska enotnost širokih ljudskih množic, ki se bo sama po sebi odražala tudi v njih vodstvu. Sile miru so tolikšne, da se bodo izjavile vse vojne nakane imperializma, če bodo te sile trdno in dosledno branile mir. Dejansko so demokratične sile v mogočni premoči ne glede na to, ali v eni ali v drugi državi trenutno zavladajo reakcionarni elementi. Informacijski urad, ki je bil ustanovljen na varšavskem sestanku, služi spritno teka razvoja v svetu svetovni informacijski koordinaciji in povezavi vseh komunističnih partij, ki bodo vsaka v svoji deželi avtonomno, v skladu s svojimi specifičnimi razmerami nadaljevale svojo politiko v duhu borbe proti reakciji in imperializmu.

Komunistična partija na Tržaškem ozemlju deluje v duhu varšavske deklaracije. Naša Ljudsko fronto predstavlja v organizacijskem, političnem in programskem pogledu

naša SIAU, ki pod enotnim vodstvom družni na liniji bratstva med narodi vse tri narodnosti na Tržaškem ozemlju in predstavlja hkratu zvezo delavcev, kmetov in delovnih intelektualcev, torej večino vsega prebivalstva. Treba pa je v polni meri pripoznati njen pomen in njeno nalogo. Možni so sporazumi z drugimi strankami, toda nikoli mimo nje. Komunistična stranka nima programa, ki bi bil drugačen od programa SIAU. Zato tudi ni komunistična, ki bi ne bil njen član in se ne bi boril v njenih prvih vrstah. Sleherni sporazumi z drugimi strankami mora samo ojačiti demokratične sile, ki so zbrane v njej. Zato mora postati stalna ljudska organizacija, ki bodo v njej združeni vsi progresivni elementi, oprti na načela slovansko-italijanskega bratstva za borbo proti imperializmu. Ostale množične organizacije, partijske, ženske in mladinske jo izpopolnjujejo.

Kakor pa je Kompartija stranka kadrov, ki zahteva od njih ne le borbenega duha in revolucionarnega poštenja marveč tudi konkretnega, intenzivnega dela na terenu, v povezavi z ljudskimi množicami, tako morajo biti vrata SIAU odprta vsem, ki iskreno želijo sodelovati v njej. Razen skvadrstov in fašističnih zločincev, izrazito protiljudskih tipov, ne sme biti nihče odklonjen.

Naloga slehernega komunističnega je končno, da se izgradi v marksistično-leninistični ideologiji, da bo sposoben v polni meri izpolniti svojo dolžnost. In še posebej je treba resno preučiti poleg varšavske deklaracije, tudi govor, ki ga je imel maršal Tito na II. kongresu jugoslovanske Ljudske fronte ter gradivo z ustanovitvenega kongresa KP za STO.

Tržaška komunistična partija je politično vključena v informacijski urad in bo tudi zastopana na njegovih morebitnih bodočih sestankih, če bo to potrebno.

Pred tednom dni se je naša ljudska, demokratična, napredna Slovansko-italijanska antifašistična unija reorganizirala v skladu z območjem in položajem neodvisnega Tržaškega ozemlja. V svoji ideološki osnovi je ostala trdno na liniji svetovne antiimperialistične Ljudske fronte miru, ki se poraja nasproti svetovnemu imperializmu v obrambi neodvisnosti vseh narodov, demokracije in ljudskega napredka. Ves kongres ki je bil živ odraz njene življenjske sile, je vsemu demokratičnemu prebivalstvu, v prvi vrsti pa vsem našim delovnim ljudem porok, da bo borba za mir in neodvisnost našega ozemlja dosledna, neodnehna in zato uspešna.

Borba za demokratizacijo Tržaškega ozemlja

Ze predsednik Pogassi je v svojem temeljitem politično-organizacijskem poročilu obeležil razvojne črte našega antifašističnega in protimperialističnega gibanja v Trstu, ki sega s svojimi početki v prvo dobo po prvi svetovni vojni, čeprav naše sile tedaj še niso bile povezane in trdno oprte na jasno izražen skupni politični program. Morala je priti druga, velika osvobodilna vojna, da je vojaško zlomila nacifašistično zlo in ustvarila široko osnovo, na kateri so našli vsi naši delavci in kmetje ter vsi delovni srednji sloji, vsi Slovani in Italijani, vsi ljudje iz mesta in z dežele skupno oporišče skupnih interesov in skupnih teženj.

Zgodilo se je nemara prvič v tržaški zgodovini, da je solidarnost tržaških ljudskih množic po vseh neštetihi lanskimi manifestacijah in tudi v obliki julijske stavke razbila mednarodno zaroto, ki se je v Parizu kovala proti njihovim interesom in težnjam.

In zdaj je napočila doba trde borbe za demokracijo končno ustanovljenega Tržaškega ozemlja. Predsednik Pogassi je ostro razkinal napleke domače reakcije, ki se je po ukazih svetovnega imperializma narodnostno mržnjo in zapira ljudstvu vrata do oblasti. Treba je razširiti našo tržaško ljudsko fronto na vse demokratične elemente, treba je pritegniti vanjo tudi vse demokratično usmerjene srednje sloje, treba je zmagati pri volitvah, da si bo z ustavodajno skupščino ustvarila demokratična ustava in da se bodo z izvršne oblasti postavili temelji gospodarskega procvita vseh delovnih ljudi.

Odprta vrata

V svojem referatu o perspektivah SIAU je dal tov. Babič značaj in nalogam naše ljudske organizacije še jačjega poudarka. Bila je zasluga SIAU, da imperialisti v Trstu niso ustvarili takega položaja, kakor se je razvil v Grčiji in drugod, kjer oni gospodarijo. Pomen SIAU je tudi s širšega političnega vidika toliko večji, ker se na tržaških tleh na meji med vzhodom in zapadom v odprti areni srečujejo s svetovnim sovražnikom miru in demokracije in ker na živem sožitju Slovanov in Italijanov kuje-mo bratstvo vseh celovnih ljudi proti vsem šovinističnim razkolnikom in hujskačev.

Vrata v to našo varšavsko organizacijo so prav zaradi tega odprta vsem posamec in skupinam, ki se pritevajo k resničnim naprednim demokratom ne glede na njih napore, vero in narodnost. Prav zaradi skupnega sovražnika mora SIAU ohraniti enotno, skupno vodstvo, a pri tem ne odklanja sporazumov in sodelovanja z drugimi demokratičnimi strankami za zmago demokratičnih načel in zahtev.

Od naše politične neodvisnosti je naša gospodarska neodvisnost ne-ločljiva. Zato je treba ukiniti enostransko usmeritev tržaškega gospodarstva, s katero nas tira reakcionarna manjšina po volji ameriškega imperializma v pogubo.

Ljudska ustava Uk'nitev vojnega stanja

Trst mora postati predstavnika demokratična republika Italijanov, Slovencev in Hrvatov. Vsa oblast v njej mora izhajati iz ljudstva in se izživeti v njegovo korist. Vsi narodi v njej morajo biti enakopravni in vsako netenje narodnostnega sovraštva mora biti razglašeno za zločin. Priznati je treba enake pravice ženam kakor moškim, še posebej pa

zaščititi delovne ljudi — zakonodajno in sindikalno pred slehernim izkoriščanjem, jih podpreti na gospodarskem in socialno-političnem področju. Omogočiti je treba nacionalizacijo posameznih podjetij ali gospodarskih panog, prepovedati monopole, nadzirati zunanjo trgovino, zavarovati delovne ljudi pred boleznijo, nezgodo in brezposelnostjo, jih zaščititi pred izpore, zaščititi žene in mladino, pospešiti kulturno in prosvetno rast vsega ljudstva. Krajevnim edincam pa je treba zagotoviti njih lokalno samoupravno oblast.

Angloameriška vojna uprava krši s svojo politiko vsa osnovna demokratična načela tržaškega statuta. Zato se je treba že sedaj boriti za delež SIAU v vsej javni upravi, da bo služila dejanskim demokratičnim interesom ljudskih množic in stvarnim gospodarskim interesom Trsta in vsega ozemlja.

V duhu teh programskih načel je kongres volil 120 članski glavni svet in 25 članski izvršilni odbor. V slednjem so Josip Pogassi kot predsednik, Julij Beltram, Oskar Ferlan in Erminij Medica kot podpredsedniki, Branko Babič kot politični in Evgen Laurentij kot organizacijski tajnik.

dalje Jurij Jakšetič, Rudi Uršič, Aleksander Destradi, Jernej Petro-nio, Josip Gustinčič, Angel Kabanja, Lojzka Cebolin, Lavra Weiss, Anton Gorjan, Ivan Pobega, Valerij Jakomin, Josip Dekleva, Vincenc Domini, Franc Rupena, Roman Smolnik, Nilda Fragiaco, Emilij Fellus, Orfej Vigna in Gvidon Tam.

Kongres je poslal Varnostno sveto OZN brzojavko, ki je v ostro protestiral proti ravnanju vojne uprave, ki krši mirovno pogodbo, in zahteval ukinitve vse njegove izjemne vojnega stanja.

Končno je sprejel tudi obširno resolucijo, v kateri je proglasil potrebo razširjenja Ljudske fronte na vse državljane, ki stremijo po miru in neodvisnosti, demokraciji in bratstvu med narodi ter gospodarskem napredku. V njej je pozval vse delavstvo, mladino in žene v enotnosti. Zahteval je soudeležbo v javni upravi, da ne bo več monopol manjšine, in gospodarsko povezavo Trsta z zaledjem, da bo omogočen razvoj njegove industrije.

Kongres se je zaključil z burškimi vzkliki delavsko-kmečki enotnosti, slovansko-italijanskemu bratstvu in svetovni protimperialistični Ljudski fronti miru.

Politični pregled

Francija na razpotju

V svetovni borbi med dvema taboroma — imperialističnim in protidemokratičnim na eni ter protimperialističnim ter demokratičnim na drugi strani, so najvažnejši dogodki v zadnjih dveh tednih občinske volitve v Franciji, ki so bile 19. in 26. t. m.

Le-tu smo priča podobno kakor v Italiji koncentraciji in zastritvi obeh nasprotnih sil, kakor ju je napovedal varšavski posvet 9 evropskih Kompartij. Medtem ko se pa protidemokratična gibanja v Italiji polarizirajo okrog De Gasperija, ki je pri zadnjih občinskih volitvah v Rimu povečal vrste svojih demokratičnanov v škodo ostalih strank in stranic v sredi in na desni, se take sile v Franciji koncentrirajo okrog generala De Gaullea, zagovornika vlade močne roke, ki nastopa kot novi francoski Napoleon.

De Gaulle je doslej najvišje dvignil zastavo proti komunizmu in si tako že od začetka pridobil oporo trustov in visokih financ. Nesposobnost Ramadierove vlade in gospodarski kaos, ki vlada v Franciji, sta pripeljala v njegov tabor zbegane srednje sloje, ki v desničarskih strankah nimajo pravega vodstva. General, ki velja v Franciji za odpornika proti Nemcem, je zapeljal tudi mnogo francoskih patriotov.

Tako ni čudno, da je nova De Gaulleova stranka nabrala 38,6% glasov predvsem v škodo nekdanje močnejše demokristjanske stranke MRP (Bidauld), ki je padla na 10,2 odstotka.

Komunistična partija je kljub napadom reakcije ohranila svoje posojilke z 29,3%, medtem ko so socialisti zaradi svoje dvolične politike izšli iz volitev oslabiljeni s 15 odstotki.

Zlasti pa so se socialistični voditelji, ki jih varšavski posvet utemeljeno označuje za desničarske in izdajalske, izkazale kot razbijalci delavskih vrst in sluge imperialistov pri ožjih volitvah, 26. t. m., ko so volili v občinah z manj ko 9000 prebivalci.

V teh manjših občinah velja volilni sistem absolutne večine in ne proporcionalne kakor v večjih. Tako so se morale stranke, ki nimajo absolutne večine, v določeni občini povezati med seboj in glasovati za skupnega kandidata.

Volivne kombinacije so še bolj utrdile De Gaulleov položaj (41%) ker so socialisti razen v Južni Franciji glasovali za De Gaulleovo kandidat in ne za skupne social-komunistične. Nasprotno pa so komunisti povsod dali svoje glasove socialističnemu kandidatu, kjer je ta bil, da preprečijo izvolitev degollevca.

Tako so si tudi socialisti nekoliko opomogli, medtem ko se komunisti zaradi socialističnega izdajstva izšli iz ožjih volitev oslabilci.

De Gaulleova stranka je torej sprič koncentracije desnice in volilnih kombinacij relativno najmočnejša, čeprav se številčno stanje le-

vičarskih vrst ni zmanjšalo. V parlamentu na De Gaulle nima svojih pravih zastopnikov. Zato zahteva razpust skupščine, nove volitve in spremembo ustave, tako da bi bila vsa oblast v rokah vlade, ki bi ji bil parlament podrejen.

Strah pred vojaško degollevsko diktaturo in novim fašizmom pa se je pokazal vseh socialističnih volitev, ki so jih njihovi voditelji zapeljivo da so pripomogli k De Gaulleovemu uspehu. Zato ni čudno, če je Ramadier v zadnjem govoru napadel komuniste. To docela ustreza Ramadierovi »akrobaciji«, ki si hoče po videzom »zlate sredine« med dvema skrajnima taboroma ohraniti oblast, čeprav se v svoji politiki vdinja v ameriškega imperializma in se razlikuje od načel generala De Gaullea.

Po sedanjih ustavi nove parlamentarne volitve niso mogoče pred junijem 1948 in Ramadier, ki je preosnoval svojo vlado ter dobil le malo znatno večino 20 glasov, upa, da bo tako vsaj še nekaj mesecev črpal oblast. Upa tudi, da se bodo med De Gaulleove vrste, ki jih je namreč sel veter na kup v vseh strani, pogosto tudi nasprotne med seboj, brez vsakih skupnih gospodarskih političnih pogledov razen obžalovanja De Gaulleove »močne roke«, čas razkrojile.

Drugi njegov adut je ta, da tudi Ramadier dobro služi ameriškim interesom in bi užival ameriško podporo tembolj, ker so Američani sprejeli De Gaulleov podvig v šanih občutkih. Če se namreč volitve zmage skrajno protikomunističnega De Gaullea, je pa tudi verjetno, da bi bil novi Napoleon, ko bi prevzel oblast sprič svoje ga, skrajno nacionalističnega in diktatorskega značaja precej nepopoln, kar se tiče nemškega potenciala, ki bi ameriški trudi radi obranili. Novi francoski imperializem bi skušal pobijati ameriškega! Poleg tega je jasno, da bi De Gaulleova diktatura pomenila borbo na nož s francoskim delavcem, kar ne bi ustrezalo Marshallovemu gospodarskemu načrtu. Ramadier bi bil s svojim lažnim socializmom zapeljeval delavstva in spričo manjše avtoritete pri pogajanjih z Ameriko v »mekhejšia« in torej koristnejša.

Ali bo socialističnim volivcem, ki se bojijo De Gaulleove diktature, uspelo vreči svoje desničarsko vodstvo in doseči sporazum s komunisti, kakor ga zahteva socialistično levo krilo? Obe združeni stranki (skupno 44% glasov) bi lahko postavili jez De Gaulleovim poslovlješčinam. Ali bi se notranje-politična negotovost in gospodarsko zmeda z Ramadierom nadaljevala in jo bo skušal De Gaulle urediti, da pride z državnim udarom do oblasti, kar bi povzročilo državljansko vojno? To so skrbi sedanje Francije, ki jo prav gotovo čakajo še dramatični zapletitaji.

ZGLED IN NAUK

Te dni sem si iz pogovora z znanecem zapomnil te-le besede: Če delamo v družbi, se mi zdi, da gre vse gladko izpod rok in vsakdo napravi več, kakor da bi delal sam.

Nehote sem se pri teh besedah spomnil Gropajcev in Padričanov, ki sem čul o njih, da so skupno zboljšali svoje pašnike. Prav so računali ti ljudje: Če bomo delali vsak zase, pojde počasi in ne bomo tako kmalu prišli do 60% javnega prispevka. Denar pa je vsakemu sproti potreben. Če se združimo in skupno popravimo svoje parcele od enega konca do drugega, bomo po opravljenem delu hkratu dobili potrebni denar. Mislim, da se svoje skupne akcije niso kesali, marveč da so se nasprotno prepričali, da je bil uspeh ob takem skupnem delu večji, kakor če bi vsak sam zase zboljšal svoje zemljišče. Hkratu pa so se seveda tudi prepričali, da je uspeh odvisen od poštenja in vestnosti vsakega posameznika, od njegovega čuta dolžnosti do delovne skupnosti. Zato pravim: Stori vsak svojo dolžnost in storili jo bodo vsi!

Naš človek se pri delu v splošnem ne pusti priganjati. Nasprotno, rad tekmuje in opravi svojo dolžnost, še posebej, ko vidi uspeh. Z veseljem dela, mnogo opravi in dobro.

Prav zaradi tega se nam samo po sebi vrinja vprašanje, ali ni škoda, da opuščamo toliko lepih prilik, ki bi nam — mislim na skupno, vzajemno delo — prineslo zgolj korist, pa ne samo gospodarsko, marveč tudi moralno: Skupno delo bi rodilo veselje, razpoloženje in zadovoljenje hkratu. Kako, da tega ne vidimo? Polno je takih vprašanj, polno skupnih potreb. V vsa področja segajo: v gospodarstvo, v zdravstvo, v prosveto. A navedimo le nekaj konkretnih primerov:

Naše vaške poti so slabe, kvarijo nam obutev in vozila, mučijo živino in prizadevajo jezo in srd.

Naša živina nima dobre pitne vode. Občinski vodnjaki so slabi, razpokani, polni blata, brez pravih dotokov.

Za kale — napajališča — se nihče ne zmeni. Nikomur ni mar zguba

Janko Furlan

Živela Velika oktobrska proletarska revolucija!

PO TRIDESETIH LETIH

Oktobrska socialistična revolucija je največji dogodek v zgodovini človeštva. Z njo so se naredi carske Rusije, prvi na svetu in na celni šestini zemeljske oble dvignili in strli kapitalistične okove ter pričeli graditi sovjetsko državo delavcev in kmetov.

V obrambi revolucije

Osnovni pogoji za to globoko socialno preobrazbo so bili zrušenje kapitalističnega družbenega reda, razdejanje buržuzne države in leta, da so delavci in kmetje prevzeli oblast, ji dali sovjetski značaj. Trideset let v življenju človeške družbe ni mnogo. Toda v teh 30. letih je sovjetska dežela pokazala silo velikana in veliko premoč sovjetske državnosti in družbenosti nad kapitalističnim redom in kapitalom.

Svoje življenjsko sposobnost in veliko moč je razvila že v prvih dneh svojega nastanka. Sovjetska revolucija je bila kakor strela iz jasnega na svetovno reakcijo. Imperialistični razbojniki so z orožjem v rokah pričakovali rojstvo sovjetske republike. Brez omejitav so se odločili, da to svetovno trdnjavo svobode in demokracije zrušijo že od vsega začetka s svojo vojni intervencijo od zunaj in z notranjo protirevolucijo. Kakor divje zveri so Anglija, Amerika, Francija, Nemčija, Japonska, Poljska, Turčija in druge kapitalistične dežele 1. 1918. organizirale vojni pohod proti mladi sovjetski republiki. Z orožjem in z denarjem so podprle caristične protirevolucionarne generale in admirale Kornilova, Denjškina, Kolčaka, Wrangla in druge. Proti Sovjetski zvezi so se dvignile ogromne imperialistične sile, v protirevolucionarni intervenciji od zunaj niso sodelovale le močne sile na kopnem, marveč tudi velika brodogoja Anglije, Amerike, Francije in Japonske.

Toda kljub vsemu temu sovjetskega ljudstva niso ustrašili in narod ni klonil duha. Na poziv velikega Lenina so milijoni delavcev

in kmetov premagali lakočo in beda ter se dvignili v obrambo državne neodvisnosti svoje mlade sovjetske republike. Komaj ustvarjena Rdeča armada je pod vodstvom Lenina in Stalina z ogromnimi napori in borbami bila zunanjo in notranjo protirevolucijo ter izvojevala zgodovinsko zmago. Ko je doživela kata-

v prvi petletki jih je bilo s pomočjo in pod vodstvom sovjetskih oblasti organiziranih nad 200 tisoč.

Rezultati prvih petletk

S silnimi napori je sovjetski delavski razred v okviru prve petletke ustvaril vrsto novih industrij

Proglas zmage

Oktobrske socialistične revolucije

Dne 7. novembra (po ruskem času 25. oktobra) l. 1917. je izdal veliki Vladimir Iljič Lenin zgodovinski proglas, v katerem je označil vsem sovjetskim narodom in vsemu svetu, ki je še krvavel v prvi vojni proti nemškemu imperializmu, prvo veliko zmago delovnega človeštva nad izkoriščevalskimi molohi. Ob 30. letnici socialistične revolucije objavljamo ta dokument, ki je postal mejnik v razvoju svetovne zgodovine:

DRŽAVLJANI RUSIJE!

Začasna vlada je strmoglavljena. Državna oblast je prešla v roke organa Petrograjskega sovjeta delavskih in vojaških odposlancev — vojaško-revolucionarnega komiteja, ki je na čelu petrograjskega proletariata in garnizije.

Stvar, za katero se je borilo ljudstvo: takojšnja predložitev demokratičnega miru, odprava veleposredniške zemljiške lastnine, delavska kontrola nad proizvodnjo, ustanovitev sovjetske vlade, ta stvar je zagotovljena.

Živela revolucija delavcev, vojakov in kmetov!

Vojaško-revolucionarni komitej

pri Petrograjskem sovjetu

delavskih in vojaških odposlancev

7. novembra 1917 ob 10. zjutraj.

strofalni vojni poraz, sta imperialistična svetovna reakcija in protirevolucija blokirali sovjetsko republiko in jo skušali na tak način zadušiti. Toda tudi v tem sta bili premagani.

teško industrijo, industrijo traktorjev, avtomobilov, letal, oprednih strojev itd. Prvi petletki je sledila druga, ki so v oromni meri razširile industrijo in mehanizirano poljedelstvo. V sovjetski industriji, rudarstvu in prometu je danes zaposlenih nad 25 milijonov delavcev. Na pragu druge svetovne vojne je imela Sovjetska zveza vrsto ogromnih podjetij, kakršnih ni bilo ne le v Evropi, marveč tudi ne v Ameriki. V času vojne so izdelali v eni sami tovarni orožja 100 tisoč topov različnih kalibrov. Sovjetska letala so se izkazala za mnogo boljše od nemških, italijanskih in japonskih. Nemški tank »Tiger« je našel nasprotnika, ki ga je pregazil.

Ogromne rezultate je dosegla Sovjetska zveza na področju materialnega, zdravstvenega in kulturnega razvoja delavca in kmeta. Po vsem svetu ni toliko domov za delavce in kmete kakor samo v Sovjetski zvezi. Stalinska ustava jamči slehernemu sovjetskemu državljanu pravico do dela, pravico do počitka in pravico do izobrazbe.

Na osnovi sodobne tehnike in sistematičnega izboljševanja gnotnega položaja delavca se je porodila stahanovska metoda dela, ki smele ruši zastarele delovne norme in ustvarja višjo obliko socialističnega tekmovanja. Sovjetska zveza je izgradnja socializma v glavnem doletela in je stopila na pot postopne izgradnje komunizma.

ma. Sovjetska zveza si je zastavila nalogo: likvidirati podedovano tehnično zaostalost, doseči in čim prej preseči najrazvitejše kapitalistične dežele ter pretvoriti Sovjetsko zvezo v najmodernejšo industrijsko in kmetijsko državo. Na pobudo Stalina je bila pripravljena prva petletka socialističnega gospodarstva ZSSR za dobo 1925–1930, prva stalinska petletka.

Ogromno je pripomogel k izpolnitvi petletnega načrta v štirih letih tako zvaní vtrčni plan; delavski kolektivi so sami izpopolnili tovarniške, rudarske in druge načrte. Na osnovi teh izpopolnitvev se je razvilo socialistično tekmovanje v produktivnosti, prihrankih na materialu in kakovosti dela, kakršnega mu v zgodovini človeštva ni primere.

Borba za socializem v mestih je bila premeščena na deželo. V prvi petletki se je pojavila silna kmečko gibanje za ustvarjanje kolhozov. Milijoni siromašnih in srednjih kmetov so zahtevali svoje kolhoze in že

Prva obnova domovine

Ko je bilo na ta način premaganih 14 protirevolucijskih vojsk Evrope, Amerike, Japonske in notranjih sovražnikov so se kmetje in delavci Sovjetske zveze posvetili mirnemu delu, izgradnji socializma. Ne glede na veliko prirodno bogastvo je carska Rusija štela med najbolj zaostale in najrevnejše dežele v Evropi. Njena naravna bogastva so dolgo časa ropale razvite kapitalistične države. V njeni industriji je bilo zaposlenih komaj 1,5 milijona delavcev. Milijoni mušikov so orali z lesenimi plugi. Položaj enih kakor drugih je bil obupen. Pri vsem tem so zunanje vojske in državljanska vojna domala uničile rudnike, tovarne, železniške in plavne naprave.

Ko so se posvetili gospodarski obnovi in izgradnji sovjetske dežele, so delavci in kmetje pokazali prav toliko junaštva kakor v dneh, ko so branili svobodo in neodvisnost svoje države. Zavedali so se svoje odgovornosti in vloge, da pomagajo osvoboditvi proletariata in kmeta po vsem svetu, ter so z največjo požrtvovalnostjo gradili trdne temelje državi, da je na njih lahko pričel rasti socializem, prva gospodarska stopnja na poti do komunistične družbe.

Doba obnove Sovjetske zveze je velika epopeja delovnega človeštva. V tej dobi so se porajale nove oblike svobodnega družbenega dela: socialistično tekmovanje in udarništvo. V tej dobi se je na iniciativno velikega Lenina pojavilo prostovoljno delo. Tudi sam Lenin je bil »sobotnik« in je tovoril drva, živila in drugo blago na moskovskih železniških postajah. Delavci in delavke, napol gladni, slabo oblečeni in obuti, toda zavedni, so doprinali herojske žrtve pri velikem delu za obnovo dežele. Rezultati teh naporov so bili ogromni. V relativno kratkem času je bila obnova dovršena.

Po obnovi so nastopili delavci in kmetje borbo za izgradnjo socializ-

Deklaracija

pravic narodov Rusije

Oktobrska revolucija delavcev in kmetov se je začela v znamenju splošne odprave tlačanstva.

Kmetje se osvobajajo oblasti zemljiških gospodov, kajti veleposedniške zemljiške lastnine ni več — ta je odpravljena. Vojaki in mornarji se osvobajajo oblasti avtokratičnih generalov, kajti generale bodo odslej volilj in lahko odstavljali. Delavci se osvobajajo šikan in samovoljnosti kapitalistov, kajti odslej bo uvedena kontrola delavcev nad podjetji in tovarnami. Vse živo in življenja sposobno se osvobaja zasovražanih okovov.

Preostajajo samo še narodi Rusije, ki so trpeli in trpe pod zatiranjem in samovoljo in ki jih je treba osvoboditi takoj ter njihovo osvobojenje izvesti odločno in dokončno.

V dobi carizma so narode Rusije sistematično hujskali drugega proti drugemu. Posledice te politike so znane: kljanje in progromi z ene, sužnost narodov z druge strani.

Ta sramotna politika hujskanja se ne bo povrnila in se ne sme povrniti nikoli več. Odslej jo mora zamenjati politika prostovoljne in iskrene zveze med narodi Rusije.

V obdobju imperializma, po februarški revoluciji, ko je oblast prešla v roke kadetske buržuzije, se je neprikrta politika hujskanja umaknila politiki strahopetnega nezaupanja do narodov Rusije, politiki šikan in provokacij, ki so jo na jeziku prikrivali z izjavami o »svobodi« in »enakosti« narodov. Posledice te prilike so znane: povečano sovražstvo med narodi, omajano medsebojno zaupanje.

Tej nepošteni politiki laži in nezaupanja, šikan in provokacije je treba napraviti konec. Odslej jo mora zamenjati odkrita in poštena politika, ki vodi k popolnemu medsebojnemu zaupanju med narodi Rusije.

Samo s tako zvezo se delavci in kmetje narodov Rusije lahko strnejo v eno samo revolucionarno silo, ki bo lahko odbila vse udarce imperialistično-aneksionistične buržuzije.

Na podlagi teh načel je prvi kongres sovjetov junija tega leta razglasil pravico narodov Rusije do svobodne samoodločbe.

Drugi kongres sovjetov v oktobru tega leta je to neodvisno pravico narodov Rusije potrdil še odločneje in določneje.

Izpolnjujoč voljo teh kongresov je Sovjet ljudskih komisarjev sklenil, da sprejme za podlago svojega dela v vprašanju o narodnostnih Rusije tale načela:

1. Enakost in suverenost narodov Rusije.
2. Pravica narodov Rusije do svobodne samoodločbe, vključno s pravico do odcepitev in ustanovitve samostojne države.
3. Odprava vsch in vsakršnih narodnih in narodnostnih predpravil in omejitev.
4. Svoboden razvoj narodnih manjšin in narodnostnih skupin, ki živijo na ozemlju Rusije.

Konkretni odloki, ki sledijo iz tega, bodo izdelani takoj, ko se sestavi komisija za narodnostne zadeve.

V imenu ruske republike:

Ljudski komisar za narodnostne zadeve

Josip Džugašvili-Stalin

Predsednik Sovjeta ljudskih komisarjev

2. novembra 1917.

Natisnjeno v »Pravdi«, št. 178 dne 16. (3.) novembra 1917.

Laza Stefanovič

Živela demokracija vsega delovnega ljudstva!

KAJ JE DALA Tovarniški komiteji v l. 1917.

Velika oktobrska revolucija delavskemu razredu

Velika oktobrska socialistična revolucija je za vselej uničila gospodarsko zatiranje in politično brezpravnost ruskih narodov. Tovarne, banke in transport so bili nacionalizirani in izročeni ljudstvu. Država je bila industrializirana, kmetijstvo kolektivizirano. Iz zaostale carske Rusije je nastala mogočna socialistična država delavcev in kmetov. ZSSR je dežela napredne kulture. Po obsegu proizvodnje je na pragu zadnje vojne zavzela prvo mesto v Evropi, drugo na svetu. Leta 1940. je bila proizvodnja socialistične industrije v ZSSR dvanajstkrat toliko kakor carske industrije v letu 1913.

Vedno višja življenjska raven

Ena najvažnejših pridobitev Oktobrske revolucije je izgradnja socializma v ZSSR, ki je do temeljev spremenila položaj proletariata. Po revoluciji je proletarijat postal nov razred, ki je uničil kapitalistični sistem gospodarstva, utrdil socialistično lastnino proizvodnih sredstev in usmeril sovjetsko družbo nasproti komunizmu.

V Sovjetski zvezi je bila odpravljena nezaposlenost. Vsakemu državljanu sta z ustavo zajamčeni delo in nagrada po njegovih kakovosti in količini. Sovjetsko gospodarstvo je urejeno po enotnem načrtu, ki ima nalogo dvigniti življenjski standard ljudskih množic. Sorazmerno s povečanjem proizvodnje v Sovjetski zvezi sistematično padajo cene in se na ta način večata realni zaslužek in kupna moč prebivalstva.

Naraščanje blagostanja sovjetskih ljudstev je druga svetovna vojna prekinila, toda povojna petletka je omogočila nadaljnje dvigovanje materialne in kulturne ravni delavcev, kmetov in intelektualcev. Povišane bodo plače, znižane bodo cene, zboljšane stanovanjske razmere, pospešen kulturni razvoj ljudstva. Državni izdatki za socialno zavarovanje, prosveto, zdravstveno zaščito, pomoč družinam z mnogimi otroki, preskrbo mater, družin padlih borcev in vojni invalidov se bodo v primerjavi z letom 1940. povečali za 2,6 krat, izgradnja stanovanj za 3 krat.

Socialistični odnos do dela

Novi položaj delavskega razreda v družbeni skupnosti je ustva-

ril nov socialistični odnos do dela. Delo je postalo čast, znamenje junaštva. Podjetje tekmuje s podjetjem, oddelek z oddelkom, delavec z delavcem, da bi se le izpolnil načrt. Delavcem, ki so se izkazali pri delu, delijo nagrade. Socialistično tekmovanje pospešuje gospodarski razvoj dežele in omogoča uspešno izpolnitev gospodarskega načrta.

Ustava ZSSR jamči za osemurno delo, plačan letni dopust, ki ga delavci preživljajo v letoviščih, počitniških domovih in sanatorijih. Socialno zavarovanje gre na račun države. Zdravniška pomoč je brezplačna. Nosače žene imajo dopust pred in po porodu. Vsak delavec, ki je dovršil 20 do 25 let službe, dobi pokojnino do smrti. V primeru nezgode pri delu, mu je zagotovljena dosmrtna renta. Če pri nesreči umre, je ta zagotovljena njegovim družini. Delavcem je omogočeno celo šolanje na univerzi. Na razpolago so jim knjižnice, gledališča, muzeji, bioskopi, klubi in športna igrišča. Delavskemu razredu so zagotovljene vse politične pravice in vse demokratične svoboščine, svoboda govora, tiska, zborovanja, manifestacij, osebna nedotakljivost itd.

Vodilna vloga v gospodarstvu in politiki

Delavski razred je politično najaktivnejši del sovjetske družbe. Sindikati so njegova največja množična organizacija. V njih je organizirana ogromna večina delavcev in nameščencev. Zato imajo vodilno vlogo v življenju dežele. V njihov delokrog spadajo socialno zavarovanje, socialistično tekmovanje, politična vzgoja, plače, kontrola delovne zaščite, množično kulturno delo in šport.

Delavstvo ZSSR v polni meri izvaja svoje politične pravice in sodeluje v vseh organih oblasti. V vrhovnem sovetu je 511 delavskih deputatov.

Delavski razred cenil velike pridobitve Oktobrske revolucije in ne dopusti, da bi jih kdor koli ograjal. To je najbolj prepričljivo dokazal v vojni proti Hitlerjevi Nemčiji. Mobilizirani delavci so se odlikovali s svojim junaštvom na fronti v prvih vrstah, v zaledju pa pri delu pod ognjem sovražnega topništva in letalstva. Z enakim poštvenjem se delavski razred sedaj bori za ponovno obnovo dežele in nadaljnji razvoj socialističnega gospodarstva.

(Po F. Filipova.)

Po buržuazno-demokratski revoluciji leta 1917. v Rusiji so se nasprotja med delom in kapitalom spričo imperialistične vojne še posebej hudo zaostri. Vojna je pritirala deželo v gospodarsko razsulo. Leta 1917. so javni dolgovi presegli za 10 milijard rubljev vse nacionalno bogastvo, ki je znašalo 60 milijard. Gospodarsko razsulo je prišlo najbolj do izraza v in-

tistega leta je Lenin pisal o potrebi take organizacije proletariata, ki svojega delovanja ne bi podredila interesom buržuazije, marveč se borila proti njej.

Fabzavkomi (tovarniški komiteji) so se pojavili kmalu za tem, prvi že v aprilu 1917. v petrograjskih tovarnah orožja in municije. Uprava tovarne, ki se je zbalala, da bodo odkrili njene spekulacije,

cev in nameščencev podjetja. O svojem delu so stalno poročali vsemu kolektivu. Da bi se ojačala enotnost in dale novi organizacijske oblike, so ustanovili še občinski, mestne in okrajne tovarniške odbore. Nekaj dni pred oktobrsko revolucijo je zasedla konferenca tovarniških komitejev, ki si je izbrala svoj vseljidski svet tovarniških komitejev.

V obrambi delavskih interesov

V podjetjih so bili tovarniški komiteji glavni organ, ki je praviljal delavce na odločilno borbo. Tovarniški komiteji so ustanovili celo vrsto organov, ki so jim bili podrejeni (komisija za nadzorstvo nad delom, komisija za zavarovanje, komisija za preskrbo itd.). Posebne zasluge so imeli tudi pri organizaciji milice, ki je čuvala podjetje pred požarom, napadi, tatvinami, a predvsem tudi aktivno sodelovala v borbi za zmago socialistične revolucije. Delavska milica je v dneh revolucije silno narasla. V juliju je bilo po podjetjih, ki so imela spočetka komaj po nekaj deset miličnikov, na stotine in na tisoče ljudi v milici. (V petrograjskih tovarnah jih je bilo 2000).

Tovarniški komiteji so se na vsi moč posvetili borbi za interese delavcev. Uvedli so strogo kontrolo nad proizvodnjo, dosegli sukur dela na dan, prispevali k zmanjšanju brezposelnosti, izvajali povišanje p'ač, se borili proti sabotaji, zagotovili normalno delo v podjetju in čuvali fizične interese proletariata. V dneh revolucije so prišli v ogromnih množicah v borbo za zmago.

Na pragu revolucije

Resni dogodki so nastopili, ko je nastala nevarnost, da bodo moskovske tekstilce izprli. Na tehničarje je bila usoda sto tisočev delavcev. Na konferenci moskovskih tekstilcev so organizirali borbo proti izpori. Konferenca so se udeležili delegati 164 tovarn, v katerih je bilo zaposlenih 200.000 ljudi. Konferenca je sklenila odgovoriti na udarec kapitalistov z enotnim odporom tako, da se vsa zaprta podjetja odpro in v njih organizira delo pod nadzorstvom delavcev. Vzpostavile so se zveze s 471 tovarniškimi odbori, ki so predstavljali 400.000 delovnih ljudi.

Resni dogodki so nastopili, ko je nastala nevarnost, da bodo moskovske tekstilce izprli. Na tehničarje je bila usoda sto tisočev delavcev. Na konferenci moskovskih tekstilcev so organizirali borbo proti izpori. Konferenca so se udeležili delegati 164 tovarn, v katerih je bilo zaposlenih 200.000 ljudi. Konferenca je sklenila odgovoriti na udarec kapitalistov z enotnim odporom tako, da se vsa zaprta podjetja odpro in v njih organizira delo pod nadzorstvom delavcev. Vzpostavile so se zveze s 471 tovarniškimi odbori, ki so predstavljali 400.000 delovnih ljudi.

Prvi početki pred Velikim oktobrom

Odgovor delavskega razreda na tako politiko je bila organizacija tovarniških komitejev. Ze v marcu

oddajala povelja.

Venomer so prihajali predstavniki došlih oddelkov, priselili h kurirjem in ko so dobili povelje, spet odhajali. Često je zvonil telefon, toda mnogi so kljub temu, ubrujeni od neprespanih noči, dremali dalje.

Vest o zasedbi tiskarne boljševiškega glasila pa je spravila vse na noge:

»Začelo se je.«

Vzmemirjeni kurirji so odkročili zasopljeno rdečega gardista. Takoj so postali vojake Ljvanskega polka po službujočo stotnijo. Kurirji so skočili na motocikle in odbrzeli v polk.

Junkerji so medtem utegnili razbiti stavek, zapečatili so tiskarno časnika »Rabočij put«, zaplenili okrog tisoč izvodov natisnjenega časnika in jih odpeljali na milje.

Začasna vlada je vedela, kaj dela. »Rabočij put« je ravno v tej številki objavil Stalinov oklice:

»Februarja meseca so vojaki in delavci strmoglavili carja. Ko so premagali carja, niso mislili na to, da bi oblast vzeli v svoje roke. Ker so jih vodili slabi pastirji — eserji in menjševiki, so delavci in vojaki oblast prostovoljno prepustili eksponentom zemljiških gospodov in kapitalistov: Miljukovom in Ljvovom, Gučkovom in Konovalovom...«

To napako pa je treba sedaj popraviti. Prišel je trenutek, ko na-

dalnje odlašanje spravlja v nevarnost vso revolucijo. Sedanja vlada zemljiških gospodov in kapitalistov je treba nadomestiti z novo vlado delavcev in kmetov.

To, kar ni napravilo v februarju, se mora storiti sedaj.

Tako in samo tako bomo mogli doseči mir, kruh, zemljo, svobodo»

Izvršujoč zasnovani načrt je začasna vlada začela s tem, da je ukazala uničiti »Rabočij put«. S tem je hotela boljševikom iztrgati iz rok eno najmočnejših orožij — osrednje glasilo.

Začetek upora

Takoj pa napadu junkerjev na »Rabočij put« se je sešel centralni komite boljševiške partije, ki ga je Stalin opozoril na poskus Kerenskega, da prevzame pobudo. Po kratkih poročilih o dogodkih je centralni komite brez dolgih govorov in debat določil: člani centralnega komiteja ne smejo odhajati iz Smoljnega; treba se je zvezati s petrograjskim komitejem in organizirati stalno službo njegovih članov v Smoljnem in v petrograjskem komiteju. Glede partijskega glasila »Rabočij put« je seja sklenila:

»Takoj pošliti v tiskarno stražo in poskrbeti, da pravočasno izide redna številka časnika.«

Tovariš Sverdlov je bil določen, naj pazi na vse ukrepe začasne vlade. Tovarišu Dzeržinskemu so

poverili pošto in brzojav. Seja je sklenila nadalje, da se organizira rezervni štab v Petro-pavlovski trdnjavi.

Nadalje je seja sklenila, da se pretrga vsak stik s sporazumskim birojem centralnega izvršnega odbora sovetov.

Tovariš Sverdlov je o sklepih takoj obvestil vojaški revolucionarni komite.

Izvršujoč te sklepe, je vojaški revolucionarni komite odredil predvsem:

1. Tiskarne revolucionarnih časnikov se takoj odpro;

2. uredništvom in stavecem se naroča, da še nadalje izdajajo časnike;

3. častna dolžnost varovanja revolucionarnih tiskarn pred kontrarevolucionarnimi napadi se nalaga pogumnim vojakom Litvanskega polka in 6. saperskega rezervnega bataljona.

Okrog enajstih dopoldne so tko vojaškega revolucionarnega komiteja izpolnili. Boljševiški časniki so se spet tiskali.

Hkratu so vsem komisarjem in polkovnikom komiteja telefonirali sporočili sledečo odredbo št. 1:

»Petrograjskemu sovetu grozi neposredna nevarnost: ponajši so kontrarevolucionarni zaratniki poskušali junkerje in udarne bataljone iz okolice poklicati v Petrograd.«

Casnika »Soldat« in »Rabočij put« so ustavili. Cakajte na nadaljnje odredbe!

(Dalje na 5. strani.)

Velika proletarska revolucija

ALEKSANDROV in dr.

Znameniti sovjetski znanstveniki-zgodovinarji so na osnovi vsega razpoložljivega gradiva napisali zajetno knjigo »Velika proletarska revolucija, oktober — november 1917«, ki nam opisuje zgodovinske dogodke in potek Velike oktobrske revolucije. Iz knjige, ki jo je tedaj izdala v slovenščini »Državna založba Slovenije«, smo izbrali naslednje štiri odlomke:

Ob zori 24. oktobra so prišli v tiskarno centralnega glasila boljševiške partije komisar milice 3. roždestvenskega okraja in junkerji 2. oranienbaumške šole. Predstavnik začasne vlade je pokazal pismen ukaz vojaškega poveljnika petrograjskega okrožja, da se tiskarna zapre in časnika »Rabočij put« in »Soldat« ustavita. Delavci so odločno odklonili ustavitve tiskanja časnikov. Izdajatelj je izjavil, da priznava samo ukaze in odredbe s podpisom vojaškega revolucionarnega komiteja, in ni hotel sprejeti pismenega ukaza. Oddelek junkerjev je zasedel vse izhode in vhode v poslopje.

Bilo je okrog šestih zjutraj. Delavci so hiteli v tovarne. Vest o zasedbi tiskarne se je naglo razširila po okraju. Okrog tiskarne se je za-

čela zbirati množica razburjenih ljudi in obkrožati vojaški oddelek. Pred gručo so bili tudi rdeči gardisti iz najbližjih podjetij. Nekdo izmed njih je telefonično klical komite boljševiške partije za roždestvenski okraj in mu sporočil, da junkerji razbijajo tiskarno. Okrajni partijski organizator — tako so se imenovali v tistem času tajniki okrajnih komitejev — Meščerjakov je obvestil člane okrajnega boljševiškega komiteja. Telefoniral so Stalinu, ki je bil urednik časnika. Razburjen glas je poročal:

»Junkerji razbijajo »Pravdo«.

»Ali jih je mnogo?«

»Majhen oddelek s častnikom na čelu.«

»Dobro. Takoj pošljem oklopne avtomobile.«

Stalin je ukazal, naj pošljejo dva oklopna avtomobila iz edinice, ki je bila popolnoma na strani boljševikov.

V Smoljnem se je v sobi vojaškega revolucionarnega komiteja pravkar končala seja. Po klopek ob stenah in tudi kar po golih tleh so legli kurirji — po dva od vsakega polka in od štabov Rdeče garde. S pritaženim glasom so se

Oktobrska zmaga je porok naše bodočnosti

Revolucija ni več tam daleč...

Spomini dveh delavcev iz tržaške Strojne tovarne

Dnevi Oktobrske revolucije spadajo že v zgodovino. Mlajši rod ni doživel tistih slavni dni, ko se je v Rusiji na revolucionaren način preusmeril tok zgodovine. Zato je zanimiv razgovor s starejšimi delavci, ki so v tisti dneh z velikim upanjem uprli svoj pogled proti vzhodu.

Trst je bil leta 1917. napolnjen mrtvo mesto. Moški so bili po večini na fronti ali v jetništvu. Predvojnega burnega življenja in prometa ni bilo. Odhajali in prihajali so z raznih front le transporti izmuganih ljudi v razcepanih uniformah. Po tržaških ulicah si srečeval le mladoletne ali starejše moške, ki so delali v tržaških tovarnah. Lahko se najdeš stare delavce, ki so tiste viharne dni preživeli v tržaških tovarnah in zasledovali potek revolucije in uresničevanje idealov v Sovjetski zvezi. Taka dva sivolasa moža sem iztaknil v Tovarni strojev. Starejši dela ne prebena že pol stoletja in več. Kot petnajstletni fant je prišel v tovarno pri Sv. Andreju, kjer dela še danes, zdrav in čvrst. Ko obuja spomine, pripoveduje o revoluciji, o položaju v Trstu, ga vidiš, kako se vname, kako navdušeno govori o vseh teh dogodkih. Njegov tovariš je nekaj let mlajši. Njemu so veliki dogodki tistih dni vse bolj živi pred očmi.

»Nekoč bo dobro tudi pri nas«

Tržaški delavci so z velikim zanimanjem zasledovali potek dogodkov v Rusiji. Čutili so, da se dogaja nekaj zelo važnega, kar bo imelo dobre posledice tudi zanje. Stalno so čitali »Lavoratore«, ki je, kakor je pač mogel, prinašal novice, ki so zanimale delavstvo.

»Nemirno smo zasledovali borbo med belimi in rdečimi. Tako smo si mislili: Če bo tam šlo dobro, bo nekoč dobro tudi za nas.«

In so čakali.

»Malo je bilo tedaj delavcev doma. Socialistično vodstvo pa ni imelo jasnih pogledov in začrtane smerice... Še slabše pa je bilo, ker so zadnja leta pred vojno nalašč razcepili delavstvo z nacional-šovinistično propagando, prav kakor nameravajo tudi danes. Le redki so neverno majali z glavami.«

»Leta in leta so blatili Sovjetsko zvezo na vse načine, širili laži, češ da so tam sami krvniki in da vlada teror«, tako se je spominjal starejši delavec. Oči so mu bleščale, ko je govoril z neko gotovostjo in posmehom ob enem.

»Danes pa so videli vsi, kaj zmore sovjetska Rusija, kako zmogne ljudi ima. Danes ne govore več tako o Sovjetski zvezi. Na vrsti je nova Jugoslavija. Pa tudi to bo nehalo in na vrsto bo prišla kaka druga država, kosi bo ustvarila nov, ljudski družbeni red.«

Se sta govorila čvrsta stara delavca. Okrog mize so se zbrali tudi mlajši. Vsi so nas poslušali z veliko

zato kar naprej pripoveduje, kakor človek, ki mu gre beseda od srca.

»Sovjetska zveza ni več sama. Revolucija ni več tam daleč, daleč preko neštejnih rek in meja. Enaki preobrti se dogajajo tudi po drugih državah, tudi tu pred vrati. To nam daje pogum in upanje. In prav to peče gospodo in velekapitaliste, ker se delavstvo povsod prebujalo in se zaveda svoje moči.«

Njegov stari tovariš je tedaj posegel vnes, kako je bilo za delavstvo tisti krat in kako je sedaj.

Ko bo imelo ljudstvo oblast

»Prej si moral stati kot kužek pred gospodarjem. Delavec je bil odvisen popolnoma od milosti ali nemilosti delodajalca, ki ga je za vsako malenkost ali tudi za nič kaznoval ali celo odpustil z dela. Po tovarnah smo imeli naše notranje odbore, toda bili so brez vsakega vpliva in niso imeli pri gospodarju nobene besede. Zdaj je nekoliko drugače, čeravno še davno ne tako, kakor bi

DVA TRŽAŠKA KOVINARSKA DELAVCA

pozornostjo. Besede najstarejšega delavca v tovarni so bile tako iskrene in občutene, da so prepričale vsakogar. Starj ne sliši več dobro;

moralo biti. V redu bo tedaj, ko bo imelo delovno ljudstvo samo oblast v svojih rokah. To je in ostane naš cilj. Danes imamo tovarniške od-

bore. Gospodarji niso več tako predrzni. Sindikati branijo naše pravice. In poleg njih je z nami tudi zveza naših delavcev in kmetov. — SIAU. Gospodi to seveda ni po godu. Zato se zaganjajo s takšno silo proti našim odborom in skušajo netili razdor med nami.«

rasle, nam pa ne bi ostalo nič drugega, kakor da si pripravimo šest pedri zemlje.«

»Pa še nekaj ti bom povedal«, je dodal njegov tovariš. »Ves svet je videl napredek Sovjetske zveze od Oktobrske revolucije. Če ne bi bilo Lenina, ki je dvignil ruski narod in

RDEČEARMJCI PRI LENINU IN STALINU

— »Zakaj pa so gospodarji nekoliko popustili napram delavstvu?« sem ga ustavil.

»Nič niso popustili. Nekoliko predvidejati so, ker so spoznali, da nismo več mevže, da je za nami močna sila.«

Stari se je nasmejal: »Dragi moj! Če ne bi bilo tiste revolucije tam v Rusiji, če se vse to ne bi širilo, kakor se, bi se gospodarji le še bolj šopirili; peruti jim bi vedno bolj

dal vzgled vsemu delavstvu na svetu, bi bila Rusija danes presneto malo boljša, kot je bila pred prvo vojno. Mi pa bi bili brez vsakega upanja.«

In stari še pribije: »Vidiš, Oktobrska revolucija je rodila še celo vrsto revolucij. Zbudila je narode. Delavci so zdaj gotovi svoje poti; ves svet pa se lahko prepriča, da ni ovire, ki bi preprečila napredek delovnega ljudstva.

Mehanizacija sovjetskega kmetijstva

Že v prvih letih po revoluciji se je v Sovjetski zvezi ojačila proizvodnja kmetijskih strojev. V letu 1927/28 je za dvakrat preseglja produkcijo v predrevolucionarni dobi. Sovjetsko kmetijstvo je dobilo komplicirane naprave, kakršnih v carskih časih sploh ni poznalo. Z mogočnim traktorskim parkom je bilo v letu 1940 obdelanih 150,8 milijona ha zemlje (1913. leta 105 milijonov). Samo v petih letih pred zadnjo svetovno vojno se je setvena površina zemlje v kolhozih povečala za 13 milijonov ha. Poleg tega pa se je povečala produktiv-

nost kmetijstva. Leta 1940. so pridelali 7,2, pred revolucijo 4 do največ 5 milijard pudov žita. Pridelavek bombaža se je povečal za 3,5 krat, pridelavek sladkorne pese za 3 krat.

Pred vojno je bilo v Sovjetski zvezi 7020 kmetijskih strojnih postaj, ki so imele 530.000 traktorjev, 182.000 kombajnov in 228.000 tovarnih avtomobilov.

Takoj po vojni se je pričela obnova kmetijskih strojnih postaj. Zavodi v Stalingradu in Harkovu, Rosotvu in drugod spet izdelujejo kmetijske stroje, še popolnejše kakor prej. V sedanji petletki bodo izdelali 325.000 novih traktorjev in 123.000 kombajnov. Do leta 1950. bo sovjetsko kmetijstvo preko 90% mehanizirano.

Velika proletarska revolucija

(Nadaljevanje s 4. strani.)
Vsakršno obotavljanje in zmešnjava smo smatrali za izdajstvo revolucije.

Pošljite dva predstavnika na oboroževanje delegatov v Smoljni. Kurirji so to odredbo tudi osebno raznesli po polkih. V Smoljni so poklicali vojake Litvanskega polka in saperje. Komisarju in garnizijskemu komiteju Petropavlovske trdnjave je bilo zapovedano, naj bo trdnjava v bojni pripravljenosti in naj pri vhodih postavijo najzanesljivejše straže, ki ne smejo ne iz trdnjave ne v trdnjavo pustiti nikogar razen oddelkov in ljudi, ki imajo dovolilnice vojskega revolucionarnega komiteja.

Glavni štab Rdeče garde je dobil povelje, naj takoj pošlje v Smoljni oddelke 1500 do 2000 delavcev, izvede mobilizacijo vseh prevoznih sredstev, zasede taktično važne postojanke po okrajih, organizira varstvo tovarn in podjetij in porazdeli bojne sile, ki naj zasedejo vladne ustanove.

Upor se je začel.

V štabu revolucije priprave za upor je z železno energijo vodil Lenin, ki se je v tistem času skrival na stanovanju M. Tofanove v Lesnem okraju. Zanimivo je, da sta ga na tem stanovanju obiskovali le Nadežda Konstantinovna Krupskaja in nie-

gova sestra Marija Iljinična. Stanke s Stalinom in posvetovanju s centralnim komitejem partije je imel drugod. Po naročilu centralnega komiteja je v izborški okraj skrivaj zastražil hišo, v kateri je stanoval Lenin. Na dom so mu dostavljali časnike, pisma in poročila.

Vsako jutro je prebral cel kup časnikov in takoj nato pisal članke in beležke za »Pravdo« ter pisma za centralni komitej. Tudi 24. oktobra zjutraj je Lenin, kakor po navadi, naglo pregledal časnike. Vse je kazalo na to, da se bliža razplet krize. Poslali so mu poročilo o junkerskem napadu na »Pravdo« in o ukrepih, ki jih je izvedel centralni komitej. Delo po uradih se je zaradi nemirnega razpoloženja v mestu ta dan kinalu končalo. Gospodinja, ki se je komaj in komaj s čolnom prepeljala čez Nevo, je Leninu povedala, da vlada dvig mostove.

Vladimir Iljič je naglo napisal pismo, naj mu dovolijo, da pride v Smoljni.

»Tako ga odnesite v centralni komitej in se precej vrnite,« je dejal Lenin Tofanovi.

Gospodinja je odnesla pismo na izborški komitej, od koder so se telefonično zvezali s centralnim komitejem, ki je odgovoril, da je za Lenina še prezgodaj, da bi odhajal iz hiše.

Lenin je medtem nemirno hodil po sobi gor in dol, ker je pozabil, da se ne sme sprehajati, kadar gospodinja ni doma, da ne bi v spodnjem stanovanju slišali korakov. Ko se je Tofanova vrnila z odklonilnim odgovorom, je Lenin takoj napisal novo pismo:

»Tovariši!
Te vrstice pišem zvečer štiriindvajsetega. Položaj je skrajno kritičen. Več kot jasno je, da je odlaganje upora sedaj zares poguba.

Na vso moč rotim tovariše, da zdaj vse visi na nitki, da so na dnevnem redu vprašanja, ki se ne rešujejo s posvetovanji ne s kongresi (niti s kongresi sovjetov), temveč samo z ljudstvom, z množico, z bojem oboroženih množic.

Buržoazni naval kornilovcev in odstranitev Verhovskega dokazujeta, da ne smemo čakati. Drevi, danes ponoči moramo po vsej sili aretirati vlado, razorožiti (premagati, če se bodo upirali) junkerje itd.

Ne smemo čakati! Lahko izgubimo vse!

Vrednost prevzema oblasti je zdaj: zaščita ljudstva (ne kongresa, temveč ljudstva, vojske in kmetov v prvi vrsti) pred kornilovsko vlado, ki je spodnjim Verhovskega in skovala drugo kornilovsko zaroto.

Kdo naj prevzame oblast?
To zdaj ni važno: naj jo prevzame Vojaški revolucionarni komitej ali kaka druga instanca, ki bo izjavila, da bo oblast izročila samo resničnim predstavnikom koristi ljud-

stva, koristi vojske (takošnja mirovna ponudba), koristi kmetov (zemljo je treba vzeti takoj in odpraviti zasebno lastnino), koristi laičnih...

Vlada omahuje. Treba ji je zadati smrtni udarec, naj stane, kar hoče! Odlaganje nastopa je pogubno. V trenutku, ko je Lenin pisal svoje pismo, je Stalin poslal kurirja na tajno Leninovo stanovanje s pismom centralnega komiteja, naj Lenin pride v Smoljni.

Voditelj revolucije je hitel tja, kjer je bilo srce upora — v Smoljni.

Ko se je preoblekel, nataknil na glavo ponošeno čepico in si ovil okrog vratu veliko ruto, je Lenin s kurirjem stopil na ulico. Ulice so bile prazne. En sam tramvaj je hitel v remizo Vladimir Iljič je skočil v voz in vprašal sprevoznico, kam pelje.

»Glej ga čudaka, od kod si se pa vzel? Mar ne veš, kaj se v mestu dogaja?«

»Ne, ne vem.«

»Kak delavec pa si, ko ne veš, da bo revolucija! Buržuje gremo bit.«

Lenin se je zasmejal in začel živno pripovedovati, kako se prav za prav dela revolucija. Leninov spremljevalec je sedel kakor na igrah: v vozu so bili ljudje, ki bi mogli Lenina spoznati in izdati. Medtem pa je tramvaj že zavijal v remizo. Izstopila sta in šla peš. Na Spalerni sta ju zalotila dva junkerja na konjih in zahtevala, naj pokažeta propustnico. Spremljevalec se je začel

prekati z njima, tako da je Lenin lahko šel naprej. Junkerja sta očitno sodila, da imata opraviti z delavcema, ki ga imata malo pod kapo, in sta ju pustila.

Po polnoči sta Lenin in kurir prišla do Smoljnega in Lenin je videl, da je težko priti v poslopje brez propustnice. Pri vratih se je gnetlo polno ljudi. S svojim spremljevalcem se je Vladimir Iljič prerinil v gnečo, ki se je prepirala s stražo in jo vedno bolj odpirala. Stražarji niso več vzdržali pritiska in so postupili.

»Naša stran vedno zmaga«, je smeje se govoril Lenin, ko se je gnetel z gnečo skozi vrata Smoljnega.

Ko je prišel gor, je Vladimir Iljič sedel k oknu in poslal kurirja k Stalinu, naj mu sporoči, da je prišel.

V sobo, kjer je čakal Lenin, je stopil Stalin s skupino tovarišev.

Lenina so naglo seznanili s potekom dogodkov; Stalin ga je obvestil o sklepih centralnega komiteja. Od tega trenutka dalje se je Lenin nastanil v Smoljnem. Ob tem zgodovinskem preobrtu je vodja revolucije sam stopil na krmilo.

Prvi dan zmage

Proti jutru 25. oktobra je proletariat obvladal vse v taktičnem pogledu odločilne postojanke v prestolnici, v rokah vlade sta ostala samo okrožni štab in Zimski dvorec. Uporniki so zmagali. Ob desetih (Dalje na 6. strani.)

Živela zmagoslavna zveza delavcev in kmetov!

OKTOBRSKA REVOLUCIJA IN VPRAŠANJE SREDNJIH SLOJEV

J. V. Stalin je o priliki pete obletnice velike revolucije objavil v moskovski „Pravdi“ št. 253 dne 7. novembra 1923 naslednji članek.

Ni dvoma, da je vprašanje srednjih slojev eno osnovnih vprašanih delavske revolucije. Srednji sloji, to so kmetje in mali mestni delovni ljudje. Semkaj moramo pristeti tudi zatirane narodnosti, ki jih v devet desetih letih tvorijo srednji sloji. To so, kakor vidite, tisti sloji, ki so po svojem ekonomskem položaju med proletariatom in razredom kapitalistov. Specifično teži teh slojev določata dve okolnosti: prvič, ti sloji predstavljajo večino ali vse, kakor znatno manjšino prebivalstva obstoječih držav; drugič, ti sloji so tiste resne rezerve, med katerimi nabira razred kapitalistov svojo armado proti proletariatu. Proletariat ne more obdržati oblasti brez simpatij in podpore srednjih slojev, predvsem kmetov, posebno ne v taki deželi, kakor je naša zveza republik. Proletariat ne more niti misliti resno na prevzem oblasti, če niso ti sloji vsaj nevtralizirani, če se ti sloji še niso odtrgali od razreda kapitalistov, če kot množica še vedno tvorijo armado kapitala. Od tod boj za srednje sloje, boj za kmete, ki se kot rdeča nit vleče skozi vso našo revolucijo od 1. 1905 do 1917, boj, ki še zdaleč ni končan in ki se bo nadaljeval tudi v bodoče.

Revolucija leta 1848. v Franciji je doživela poraz med drugim tudi zato, ker ni zbudila simpatij med francoskimi kmeti. Pariška Komuna je propadla med drugim tudi zato, ker je zadela na odpor srednjih slojev, predvsem kmetov. Isto moramo reči tudi o ruski revoluciji leta 1905. Izhajajoč iz izkušenj evropskih revolucij so nekateri vulgarni marksisti s Kautskym na čelu prišli do zaključka, da so srednji sloji in predvsem kmetje malodane rojeni sovražniki delavske revolucije. Ta je spričo tega potrebno držati kruz na daljše razvojno obdobje, v katerem postane proletariat večina prebivalstva in se s tem ustvari realni pogoji za zmago delavske revolucije. Na podlagi tega zaključka so ti vulgarni marksisti svarili proletariata pred »prezgodnjim« revolucijo. Na podlagi tega zaključka so ti ljudje iz značilnih razlogov prepuščali srednje sloje kapitalu, da z njimi poljubno razpolaga. Na podlagi tega zaključka so nam prerokova-

li propast ruske oktobrske revolucije, sklicujoč se na to, da proletariat v Rusiji tvori manjšino, da je Rusija kmečka država in da je spričo tega zmagovita delavska revolucija v Rusiji nemogoča.

Marxova teza

Značilno je, da je Marx sam srednje sloje in predvsem kmete ocenjeval popolnoma drugače. Medtem ko so vulgarni marksisti prezirljivo zamahnili z roko nad kmeti in jih prepustili kapitalu, da z njimi pol-

tuariat in naj si zagotovi njihovo podporo v bližnji proletarski revoluciji. Znano je, da je v petdesetih letih po porazu februarke revolucije v Franciji in Nemčiji Marx pisal Engelsu in po njem komunistični partiji Nemčije:

»Ves potek stvari v Nemčiji bo odvisen od tega, ali bo mogoče prepri proletarsko revolucijo tako rekoč z drugo izdajo kmečke vojne.«

To je napisal Marx o Nemčiji petdesetih let, o kmečki deželi, kjer

LENIN V RAZGOVORU Z BORCI, KI ODHAJAJO NA FRONTO

tično poljubno razpolaga, ter se na vso moč bahala s svojo »načelno doslednostjo«, je Marx, ta najbolj načelni marksist med vsemi marksisti, vztrajno priporočal partiji komunistov, naj ne pušča v nemar kmetov, naj jih pridobi za prole-

tično poljubno razpolaga, ter se na vso moč bahala s svojo »načelno doslednostjo«, je Marx, ta najbolj načelni marksist med vsemi marksisti, vztrajno priporočal partiji komunistov, naj ne pušča v nemar kmetov, naj jih pridobi za prole-

PROLETARSKA REVOLUCIJA združena s „kmečkim puntom“

Ni dvoma, da je bila oktobrska revolucija tista srečna združitev »kmečke vojne« s »proletarsko revolucijo«, o kateri je pisal Marx kljub vsem »načelnim« blebatačem. Oktobrska revolucija je dokazala, da je taka združitev mogoča in ostvarljiva. Oktobrska revolucija je

dokazala, da proletariat more prevzeti oblast in jo obdržati, če zna srednje sloje in predvsem kmete odtrgati od razreda kapitalistov, če zna te sloje spremeniti iz rezerve kapitala v rezervo proletariata.

Skratka: Oktobrska revolucija je kot prva revolucija na svetu postala

vila v ospredje vprašanje srednjih slojev in predvsem kmetov ter ga zmagovito rešila navzlic vsem »teorijam« in tarnanju junakov II. Internacionalne.

V tem je prva zasluga oktobrske revolucije, če je v tem primeru sploh mogoče govoriti o zaslugah.

In z „nacionalno vojno“

Toda stvar se ni omejila samo na to. Oktobrska revolucija je šla še dalje, ko je poskusila zbrati okrog proletariata zatirane narodnosti. Ze zgoraj smo omenili, da tvorijo pri njih devet desetih kmetje in mali mestni delovni ljudje. Toda s tem še ni izrpan pojem »zatirana narodnost«. Zatirane narodnosti zatirajo navadno ne samo kot kmete in mestne delovne ljudi, temveč tudi kot narodnosti, t. j. kot delovne ljudi določene državnosti, jezika, kulture, načina življenja, npravi, običajev. Dvojni pritisk zatiranja mora nujno revolucionirati delovne množice zatiranih narodnosti, jih mora nujno potiskati v boj z glavno silo zatiranja — v boj s kapitalom. Ta okolnost je postala tisto oporišče, na podlagi katerega se je proletariatu posrečilo združiti »proletarsko revolucijo« ne samo s »kmečko

vojno«, temveč tudi z »nacionalno vojno«. Vse to je moralo razširiti akcijsko področje proletarske revolucije daleč preko meja Rusije, moralo se je izpostaviti udarcem najširše rezerve kapitala. Medtem ko je boj za srednje sloje določene gospodujoče narodnosti boj za najbližje rezerve kapitala, se je boj za osvobodjenje zatiranih narodnosti moral nujno spremeniti v boj za pridobitev posebnih, najglobljev rezerv kapitala, v boj za osvobodjenje kolonialnih in nepolnopravnih narodov izpod jarma kapitala. Ta zadnji boj še daleč ni končan, nasprotno, ta boj ni utegnil dati niti še prvih odločilnih uspehov. Toda ta boj za globoke rezerve se je po zaslugi oktobrske revolucije začel in se bo nedvomno razvijal korak za korakom, kakor se je razvijal imperializem, kakor bo naraščala moč naše zveze republik, kakor se bo razvijala proletarska revolucija na Zahodu.

Skratka: Oktobrska revolucija je dejansko položila temelje boju proletariata za globoke rezerve kapitala iz vrst ljudskih množic zatiranih in nepolnopravnih dežel. Oktobrska revolucija je prva dvignila zastavo boja za osvoboditev teh rezerv — v tem je njena druga zasluga.

POD ZASTAVO SOCIALIZMA

Kmete smo pridobivali pri nas pod zastavo socializma. Kmetje, ki so dobili zemljo iz rok proletariata in se dvignili na oblast pod vodstvom proletariata, so nujno morali čutili, so nujno morali doumeti, da je proces njihovega osvobodjenja šel in bo še šel pod zastavo proletariata, pod njegovo rdečo zastavo. Zastava socializma, ki je bila poprej strašilo za kmete, je morala zaradi te okolnosti nujno postati zastava, ki je zbudila njihovo pozornost in lajšala njihovo osvobodjenje iz otopelosti, siromaštva, zatiranja. Isto, samo še v večji meri, moramo reči tudi glede zatiranih narodnosti. Bojni klic za osvobodjenje narodov, klic, ki so ga podkrepila taka dejstva, kakor osvobodjenje Finske, umik čet iz Perzije in Kitajske, ustanovitev zveze republik, odkrita moralna pomoč narodom Turčije, Kitajske, Hindustana, Egipta — ta klic je prvič zadonel iz ust ljudi, ki so zmagali v oktobrski revoluciji. Ne smemo smatrati za naključje dejstvo, da se Rusija, ki je bila poprej v očeh zatiranih narodnosti simbol zatiranja, zdaj ko je postala socialistična, spremenila v simbol svobode. Tudi ni naključje, da ime voditelja oktobrske revolucije, tovariša Lenina, izgovarjajo zdaj z največjo ljubeznijo zastrašeni in tep-

tani kmetje in revolucionarna inteligenca kolonialnih in nepolnopravnih dežel. Kakor so nekoč zatirani in teptani sužnji neizmernege rimskega imperija videli rešitev v krščanstvu, se dogodki sedaj razvijajo tako, da bo mnogomilionskim množicam v najprostranejših kolonialnih državah imperializma socializem (in že postaja!) simbol osvobodjenja. Ni mogoče dvomiti, da je ta okolnost znatno olajšala boj s predsodki proti socializmu in utrla idejam socializma pot v najbolj oddaljene kraje zatiranih dežel. Medtem ko je bilo poprej socializmu težko odkrito nastopiti med neproletarskimi, srednjimi sloji zatiranih ali gospodujočih dežel, lahko sedaj med temi sloji odkrito propagira ideje socializma v upanju, da mu bodo prisluhnili in da ga bodo nemara tudi poslušali, kajti v rokah ima tako močan argument, kakor je oktobrska revolucija. Tudi to je uspeh oktobrske revolucije.

Skratka: Oktobrska revolucija je idejam socializma utrla pot med srednje, neproletarske, kmečke sloje vseh narodnosti in plemen in dosega, da se je zastava socializma priljubila tudi njim — in v tem je tretja zasluga oktobrske revolucije.

Velika proletarska revolucija

(Nadaljevanje s 5. strani.)

dopolnne je vojaški revolucionarni komite objavil ruskim državljanom zmago revolucije.

Proglas je spisal Vladimir Iljič Lenin. Še isto jutro so ga brzojavno razposlali v vsa industrijska središča dežele, kjer je povsod silovito revolucionarno vplival na delavski razred in pripomogel, da je oblast po posameznih krajih naglo prehajala v roke sovjetov. Vseposod, kamor je dospela vest o zmagi, so šle proletarske množice v boj.

Lenin je zahteval, da bi zadnji pribežališči Začasne vlade — Zimski dvorec in okrožni štab — čimprej zasedli. Predstavniki vojaškega revolucionarnega odbora so odšli po podjetjih podžigati množice in organizirati nove bojne oddelke Rdeče garde.

Edinice petrograjske garnizije so izbrale najmočnejše pododdelke za naskok na Zimski dvorec. Dne 25. oktobra so ob enajstih dopoldne pripeljali pred Smoljni protiletalske topove. Prišli so tudi avtomobili oklopniške divizije, ki je prestopila na stran vojaškega revolucionarnega komiteja. Oklopne vozove so takoj poslali proti Zimskemu dvorcu.

V štabu proletarske revolucije v Smoljnu, so delali z vso vnemo.

Vsak borec je poštvalno izpolnjeval svoje dolžnosti. Vse je navdajala trdna vera v zmago. Nenehno so prihajali oddelki Rdeče garde. Po hodnikih so ropotaje vozili strojnice. Zivahne gruče delavcev in vojakov so se tele po sobah. Vojaški revolucionarni komite je razposlal po vsej deželi to-le brzojavko:

»V Petrogradu je oblast v rokah vojaškega revolucionarnega komiteja petrograjskega sovjeta delavskih in vojaških odposlancev. Vojaki in delavci, ki so se kot en moč uprli, so zmagali brez vsakega prelihanja krvi. Vlada Kerenskega je strmoglavljena.«

Člani Centralnega komiteja boljševiške partije so bili v sobi vojaškega revolucionarnega komiteja. Lenin in Stalij sta najzivahneje in odločilno sodelovala do zadnjih podrobnosti pri vsem delu. Tu je Lenin pripravil tudi resolucijo za izredno sejo petrograjskega sovjeta delavskih in vojaških odposlancev.

Ta seja se je začela 25. oktobra ob dveh in pet in trideset popoldne.

Med oglušujočim odobravanjem, ki kar ni hotelo ponehati, je vojaški revolucionarni odbor sporočil, da je revolucija zmagala. Tedaj se

je v dvorani prvič od julijskih dni odkrito pojavil organizator in inspirator zmage — Lenin. Delegati so planili s sedežev in viharno pozdravljali voditelja revolucije. In ko je dobil besedo, so delegati znova vstali in navdušeno vzklikali svojemu volucija, o kateri so boljševiki go-

rali. V dvorano so, zvenketajoč z oroženj, vkorakali rdeči gardisti in prinesli s seboj duh po smodniku in bojno razgretost. S tem ko so pozdravljali Lenina, so slavili svojo zmago — zmago revolucije. Delegati se kar niso mogli pomiriti v neizmerni radosti, da vidijo voditelja v svoji sredi. Lenin je začel svoj govor — prvi govor o prvi zmagoviti proletarski revoluciji na svetu:

»Tovariši! Delavska in kmečka revolucija, o kateri so boljševiki govorili ves čas, da je nujna, se je izvršila.

Kak pomen ima ta delavska in kmečka revolucija?

Pomen tega prevrata je posebno v tem, da bomo imeli sovjetsko vlado, svoj lastni oblastveni organ, pri katerem ne bo buržoazija prav nič udeležena. Zatirane množice bodo same zgradile oblast. Stari državni aparat bomo do temelja razbili in ustvarili nov upravni aparat v podobi sovjetskih organizacij.

Odslej se začenja nova doba v zgodovini Rusije in ta, tretja ruska revolucija se mora končati z zmago socializma.«

Zavzetje Zimskega dvorca

Palačo so naskakovali v glavnem z obeh kril, od Milijonske ulice in Aleksandrovega parka. Na čelu drugih edinic petrograjske garnizije so se borili Pavlovski in Keksholmski polk in 2. posadka baltskih mornarjev v prvih vrstah z njimi so bili mornarji kronštatskega mešanega oddelka. Vse pa so navduševali s svojim zgledom rdeči gardisti.

Zarometi vojnih ladij so rezali gosto temo in razsvetljevali palačo, ki je bila videti rdeča, kakor da je oblita s krvjo. Iz razsvetljenih sob so skozi okna padali na trg močni prameni svetlobe. Junkerji so začeli postopno ugašati luči po sobah. Pokanje pušk, regljanje strojnice, treskanje topovskih izstrelkov se je zlivalo v neprenehno grmenje.

Protj eni uri zjutraj je ogenj iz barikad začel ponehavati.

Gruče oblegovalcev so prodirale vedno bliže palači in se združevale pri Aleksandrovem stebri. Se siloviteje so pritiskali na junkerje s kril. Rdeči gardisti so se začeli razvrščati pri skladovnicah drv, ki so zdaj služile njim kot barikade proti junkerjem. Med naskakovalci je od moča do moča šlo povelje: ustaviti ogenj in čakati na strel iz puške, ki bo znamenje za naskok.

V palači so se med tem borile skupine rdečih gardistov, ki so prej

vdre vanjo. Se je bilo slišati posamezne strele, ponekod je še zaregljalo strojnica. Vendar sovražniki ni imel več moči, da bi vzdržal pritisk obkrožajočih ga ljudskih množic.

Kmalu je zadonel strel iz puške, znamenje za naskok in hudournik je predrl vrata in dohode ter vdrl v poslopje.

Utihiilo je treskanje in grmenje petropavlovskih topov. En sam zmagovit oglušujoč krik slišava je pretrgal ozračje in zaglušil suho, netrgano praskanje pušk in strojnice. Rdeči gardisti, mornarji, vojaki so skakali čez barikade, se spotikali, padali, se spet pobirali in kot hudournik vdrali skozi vrhove in vežo proti stopnicam palače.

Okrog dveh zjutraj so Zimski dvorec, zadnjo trdnjavo buržoazne Začasne vlade, zavzeli.

Zivioklici, topot tisočev nog in rožljanje orožja so znoliti tisoje carskih soban. Poldrugo stoletje se je veličastna, velikanska zgradba mogočno dvigala kot nezavzelna trdnjava, kot simbol neomajnosti plemiško-veleposestniške in buržoazne oblasti. Zdaj so oddelki petrograjskih delavcev, vojakov in mornarjev kot pravi gospodarji prišli v poslopje, kamor prej ni bilo dostopa zanje.

S padeem Zimskega dvorca je bila oblast Začasne vlade dokončno odstranjena. Velika proletarska revolucija je zmagala v prestolnici.

Kjer se začena življenje, vredno človeka

Od Slavnika piha ostra burja. V mestu ni prijetno, burja dela vrtnice in pometa koprskc ulice. Zelim si na kinete in se odpravim na obisk k bivšim kolonom v koprski okolici. Tam mlajši kmet obrezuje trte, na drugi strani marljivo kopljejo s »šapami« ded, oče in sin. Po lepi obalni cesti proti Skofijam neprestano ropočajo tovorni avtomobili. Mršav istrski osliček se vesel zaganja in vleče mali voz, vse dirka mino njega. Tudi on poskuša, ko ga od zadaj neprestano naganja »heri, heri, muša« in je gospodarjeva palica trda, še bolj njegova lastna kočja. Onih belih tihih istrskih volov z velikimi rogovi, ki imajo na vratu rumene kroglice, tistih volov, ki so vozili Koprčanom drva tam od Gradna, Topolovca in Hrastovelj že nekaj časa že ni več opazili.

Prijetno je sedaj pri kmetih, posebno v Istri. Letos so prvič v svojem življenju vsi sami pospravili svoje pridelke. Mestne gospode, vse svoje pridelke in izkoriščevalce grofov, odvetnikov in izkoriščevalcev ni več na deželo, da bi terjali svoje deleže. Če pa pride in si zaželi zase ali za družino sadja ali vina, ga mora pošteno plačati kakor na, kakor drugi. Bivši gospodarji pa se ne kažejo preveč na deželo, vedo, da je bolje pustiti bivšega kolona pri miru.

Tako sodi nekdanji kolon v Brtokih

Grem v Brtoke. Tu je svoj čas gospodaril Nobile iz Kopra, ki je bila njegova vsa kolonska zemlja v tej okolici. Sredi vasi stanuje Pepi Brtok, kmet bistre glave. Prijetno ga je poslušati. Razgovarjava se o letini, o vremenu, o delu na polju, nazadnje pa mi začne govoriti še o politiki. Letina je bila letos na splošno srednja; češenj in grozdja je bilo največ; vino je izvrstno; povrtinji, ki je tudi mnogo pridelujejo za trg v mestu, je škodovala suša, koruzi pa črv. Sedaj obrezujejo trte in »šapajo« ter orjejo za jesensko setev.

Vprašam ga, ali je sedaj zadovoljen, ko je dobil zemljo. Čudno me pogleda, kaj ga neki to sprašujem. Zablešči se mu oči in pravi:

»Maštela, ki zde ne bom kurent, ki delam samu zase in za držino?«

Tako mu kar samo kipi iz srca. Povem mu, da si »Voce libera« zmišljuje, da nekdanji istrski koloni preklinjajo agrarno reformo in da se jim toži po »šparonih«, češ da ne morejo živeti brez njih.

Da bi ga videl! Zakrohotal se je, kakor da kaj bolj smešnega še ni slišal v svojem življenju.

»Voce, voce libera, he, he, naj pridejo sem tisti škrbarji, pa bodo videli, kako si želimo njih »šparonek.«

Nato mi pripoveduje, kako je bivši veleposestnik Nobile naročil svojemu odvetniku, naj izterja od njegovih bivših kolonov pridelke prav kakor v prejšnjih časih. Toda pokazali so mu, da se ne pustijo več ustrahovati. Praznih rok se je vrnil odvetnik v Koper, Nobile pa je zapustil svojo vilo in jo popihal v Trst.

»Ogladili so si možgane tudi drugi gospodje in nas pustijo sedaj pri miru.«

»Pa če bi se prišli strahovati vas in zahtevati polovico pridelka?«

»Polovico? Tako kakor Nobile, če nas bodo strašili!«

In pismo, ki ga je dobil iz Amerike

Se mi propoveduje o gospodarstvu ter o kolonih in pa, kako je bilo lepo, ko so zemljo delili. Prekinem ga:

»Toda »šparon« vam je dajal gnolila in gnoj.«

»Počasi in preudarno mi odgovarjaj.«

»Je, dajal je nekaj malega, pa nikdar ne od svojega. Mi smo mu dajali, on pa je vračal le drobtinice, da smo mu potem morali dajati še več.«

Iz majolike mi natoči črnega vina, ki je letos izvrstno. Pri nekdanjem kolonu ga pijem še z večjim

užitkom. Ko ti ga sam naliva, ti ga ponudi prav z notranjim zadoščenjem. S hvaležnim pogledom ga boža, saj mu nihče več ne jemlje sadu njegovega truda. Hvaležen je zemlji, ki jo sedaj še bolj ljubi, hvaležen svoji oblasti, ki mu je priznala pravico do zemlje, do življenja, vrednega človeku.

Pogovor nanese na politiko. Pred dnevi je dobil pismo iz Amerike. Stric ga sprašuje po novicah in piše, kako je tam, onstran luže. Jezi ga, ker bruhata tisk in radio dan za dnem kup laži o novi Jugoslaviji in njenih narodih. Peče ga, ker delajo krivico ljudstvu, ki je res toliko prestalo in se borilo skupno z zavezniki. Stric mu pravi, da bi se raje znašel nekje v gozdu kakor pa v ameriškem vele mestu.

Pri srminskih dekletih

Med Brtoki in Ankaranom se dviga majhen griček, ki se je zagrizel v morje kakor zob. Vrh njega je Srmin. Hiše so raztresene po njem med oljkami, trtami in drugim sadnim drevjem. Tu je bilo svoj čas mnogo kolonov. Pogledat grem še tja, kako se imajo.

Spotoma srečam ženo, ki pelje na vozičku žito v mlin. Vesela je,

ker ji ne bo manjkalo bele moke za družino. Pred visoko, staro hišo sedi nekaj deklet. Zbirajo in obirajo in obirajo zadnje grozdje za trg. Dobre volje so. Pogovarjajo se o oblekah, o slikah, o novoporočencih. Ponudijo mu grozdja. Rad ga sprejem in poslušam njih pogovor. Se lanj so bili koloni tržaškega gospada; zraven je imel nekaj hiš in več družin koprski markiz Gravisi.

»Napravljate za »šparona«?»

»Kdo ga več vidi?«

»Pa se bo vrnil.«

»Po kaj?«

»Po grozdje, sadje in drugo.«

»Če si ga bo sam pridelal.«

Niso v zadregi. Takoj se odrežejo in delajo kar naprej.

»Kdaj vam je bilo boljše, prej ali zdaj?«

Oglasila se je najmlajša:

»Zdaj, ko je vse naše in prodamo vse sami.« Pripovedovala je, kako je bilo lepo, ko je bil praznik nekdanjih kolonov ob zaključku agrarne reforme. Soseda se je tedaj slikala pred hišo z vsemi kokoši vred. Slika pa hrani kot drag spomin.

Stara mati se v kuhinji pritožuje, da je polna revmatizma in le s težavo napravi nekaj korakov. Dosti je delala in garala v svojih mladih letih za tujega gospodarja. Sedaj pa je končno kljub boleznim zado-

vojna, ker ne vidi več tistega iz mesta, ki se ga je bala, in one gospe, ki ji je vsakokrat pobrala vse najlepše kokoši.

Pa še davki nikogar ne tlačijo

Na pragu sedi stari očka, suh moziček. Poslušaj in odbira neko travo. Pravi, da je dobra za mehure. Potem vzame kosir in gre k svojim trtam. Sprašujem ga, kako se imajo, kako je z davki. Za davke ga sploh še nihče ni vprašal. Nekdanji koloni jih še ne plačujejo, ostali pa prav malo. Le redkokdo plača do 1000 lir na leto. Polje je skrbno obdelal, trte obrezal in okopal, njive že zbral. Iz hiš diši po novem vinu, iz novih brazd pa se dviga prijeten vonj istrske plodne zemlje.

Mračni se. Mlad fant hiti domov, ker je sobota. Pripraviti se mora za nedeljo, ko bo šel z dekletom v koprski kino.

Proti koprski Mudi srečavam skupine dečkov in deklic, ki hite domov. Naši dijaki so, sinovi istrskih kmetov in nekdanjih kolonov, ki študirajo na slovenski gimnaziji v Kopru.

Tako je sedaj v Istri, kjer ni več »šparonov« in izkoriščevalcev kmečkega ljudstva.

Poravnajte škodo

ki je bila prizadeta našim živinorejcem

Ponovno smo že poročali o naši živinoreji v tržaški okolici, ki se že nekaj let obupno bori za svoj obstoj. Znano je, da je prav živinoreja glavna panoga kmetijskega gospodarstva na bližnjem Krasu in da ke na stotine družin malone zgolj z njo skromno prebija iz leta v leto. V prvih dveh letih vojne je suša pobrala še borni domači kraški pridelok sena in tudi paše je bilo tako malo, da je bilo treba spričo predrage krme našo živinorejo omejiti domala že na polovico.

Položaj se letos ni v ničemer spremenil. Vprašanje uvoza krme se je spričo novih meja še poostriilo. Dospeli smo tako daleč, da prodajo Furlani svojo deteljo našim kmetovalcem po 30 do 32 lir za kg. Živinorejec v tržaški okolici je na tem, da odproda še to zimo domala polovico vse živine, ki mu je še preostala.

Pri vsem tem pa je treba opozoriti še na nekaj posebnih okoliščin in dogodkov, ki pričajo, da je tudi vojaški poverjeniški oblasti presneto malo mar za gospodarske težave našega okoliškega kmečkega prebivalstva.

Nova cesta, ki jo gradijo Izpod Skednja proti Stivanu, je povzročila Lonjercem že spomlad in poleti prav občutno škodo na polju, po vinogradih in nasadih. Bilo je

treba hude borbe, da jim bo škoda, kakor kaže, vsaj delno nadomeščena. V zadnjem času pa je bilo pri gradnji ceste povzročeno ogromno škode tudi po gornji okolici, prav na kraških pašnikih.

Vprašanje zase pa je škoda, ki jo povzroča vojaščina. Da navedemo samo primer v Hudoletih pred Bazovico, kjer imajo Bazovci, Lonjerci in še drugi kmetie iz soseske svoje nemara najlepše pašnike. Lani in tudi še v letošnji pomladi je bilo tem večje taborišče angleške vojske. Napravila je veliko škodo in — odšla. Ljudje so računali na odškodnino, ki je pa doslej še ni. Pa so se letošnje jeseni spet pojavili vojaki. Začeli so kopati strelske jarko in se vaditi dan za dnem in še ponoči. Pri tem se poslužujejo tudi raket, ki so prav nevarne, tako da ljudje nemorejo brez skrbi niti na sosedne pašnike spričo drobcev železa, ki se ob eksplozijah raket razlete na vse strani.

Kmetijski ES je že ponovno posredoval pri pristojnih oblasteh, da bi ukrenile kar koli, tako da bi se škoda, ki jo vojaščina povzroča našim živinorejcem, omejila, a zaman. Razširila se je celo vest, da bodo vojaški urad, ki je doslej poravnal škodo, ki jo povzročila vojaščina po naših krajih, premestili v Benetke. Odgovorni častnik je sicer zagotovil, da bodo odškodnine priz-

detim kmetom vsekakor izplačali, toda stvar se zavlačuje že v nedogled. Prav zdaj pa se pričinja čas, ko bošta beda in pomanjkanje najhujše pritisnili v domove našega kmečkega ljudstva. Kmet nima ne krme ne sena za svojo živino in tudi ne denarja, da bi prebrlil družino. Zato je skrajni čas, da se mu poravnaj vsaj škoda, ki mu je bila prizadejana v poslednjih dveh letih in še posebej tudi v zadnjih mesecih.

Dokaz požrtvovalnosti

Pretekli teden se je pripetila v tržaški gornji okolici pri gradnji nove avtomobilske ceste nesreča. Eden izmed Zelezniških vozičkov, ki ž njimi prevažajo kamenje se je utrgal na strmini ter za del delavca Franceta Blažiča tako, da so ga morali spriče težkih poškodb nemudoma odpeljati v tržaško bolnico.

Ni poteklo pet dni, ko je naš Kmetijski ES sprejel sicer okorno napisano pismo, v katerem se pa pisec ves v skrbih opravičuje, da nekaj časa ne bo mogel opravljati svojih poslov kmetijskega referenta v Ricmanjih. Delo med našimi kmetovalci v domači vasi mu je zelo pri srcu in v pismu preprosto, a resno opozarja sindikat, da organizacijsko delo tudi v Ricmanjih ne sme zastati.

Pismo je z muko napisal težko ranjeni France Blažič.

Posnemajte!

Slovenski učitelji koprškega okraja, ki so vsi člani prosvetne podružnice, so si pred dnevi naročili našo »Enotnost«. Obljubili so tudi, da bodo dopisovali v svoje sindikalno glasilo in ga širili med vsemi člani sindikatov po vaseh. V bralnih večerih pa bodo večkrat citirali tudi kaj važnega in zanimivega iz našega lista.

Pedagoška konferenca slovenskih in hrvatskih vzgojnikov

Dne 8. in 9. novembra bo v Trstu zborovanje vseh učiteljev in profesorjev slovenskih in hrvatskih šol. Na njej bodo obravnavali v soboto popoldne (pričenši ob 15. uri) kulturne probleme Slovanov na Tržaškem ozemlju na osnovi predavanja tov. prof. Mirolava Ravbarja ter šolstvo na Tržaškem ozemlju in naloge slovenskih šolnikov (po predavanju tov. prof. Jožeta Kosovela). Zvečer bo družabna večer v dvorani prosvetnega društva »Slavko Škamperle« pri Sv. Ivanu v nedeljo popoldne ob 9. se bo konferenca nadaljevala. Predavala bosta prof. Janoš Kristian o vzgojnih in učnih ciljih naše šole ter prof. Ivam Carič o odnosih med učiteljem in učencem v sodobni šoli. Vsakemu predavanju bo sledila diskusija.

Prijavite kokoši za cepljenje

Po istrskih vaseh že cepijo kokoši proti kugi, ki povzroča znatno škodo našim kmetom. Tako so pred dnevi cepili vse kokoši v Maliji. Vaščani so zelo zadovoljni, ker so rešili preostale kokoši prav s malimi stroški. Saj stane cepljenje manj kot eno jajce in obvaruje kure proti boleznim za 5 mesecev.

Gospodinje naj onega dne, ko je napovedan prihod živinozdravnika, pridržijo svoje kokoši v kurniku, da ne bo zgubljal po nepotrebnem časa, če bi bilo treba perutnino šele pa še eno ženično in obnovili 70 ml milijonov lir.

Najprej kokoši, potem učitelj

Članek »Boj kokoši kugi«, ki je bil objavljen v »Enotnosti«, je zbudil pozornost in zanimanje, ker nam je začela ta kuga res delati preglavice.

Učitelj v Borštu, ki se je naročil na list, je sedel k mizi, vzel list v roke in na glas prečital samo naslov: Boj kokoši kugi! Gospodinja, ki je bila pri ognjišču, pri loncih in kozicah, je to čula in precej zaprosila učitelja, naj ji prebere ves članek. Zelo jo je zanimal, ker je tudi njej poginilo že več kokoši. Ker pa v članku ni bilo dovolj raztolmačeno, kdo cepi, kdaj in kako, je naročila učitelju, naj to sporoči uredništvu časopisa. Šele potem mu je postregla z večerjo. Učitelj ji je ustregel in gospodinja bo lahko v današnji številki našla vsa najnужnejša pojasnila. In ji učitelj tudi ni prav nič zameril.

GIANNI

»Poglejte, gospa, komaj sem si prislužil toliko denarja, da sem si kupil pol litra petroleja. Drag je petrolej, zelo drag, in včeraj sem moral ribati pod ves dopoldan, da sem zaslužil dovolj denarja zanj. Pa me je trgovec še osleparil. Pet dek mi ga je dal premalo.«

Tako je tožil Gianni v ul. S. Mihele znanke iz sosesčine in ji molil pod nos prazno staklenico. V šentviškem okraju je Gianni znan. Vse gospodinje ga poznajo. In kadar je treba opraviti v hiši ali zunaj kako težje delo, ga brž poiščejo. Gianni bo to najbolje opravil.

»Ko sem se pred tednom dni vselila v svoje novo stanovanje, je bilo takšno, da ni bilo niti hlevu podobno. Pod v sobi je bil že čisto črn. Poklicala sem Giannija in mu dejala: »Glej, Gianni, ali boš lahko počistil to sobo?« Pokimal je z glavo in se lotil dela.

Devet ur je neprestano drgnil in ribal. Ko je končal, je bil pod zopet kakor nov,« je razlagala tebelušna žena, ko je odšel Gianni po ulici navzgor ter spotoma ustavljal ljudi in jim pripovedoval o svoji nesreči.

Težko bi mu natančno določil starost, vendar ne more imeti mnogo preko petdeset let. Svoje dni je bil mornar pri trgovski mornarici, pozneje pa mu je bolezen preprečila nadaljnje delo na morju. Nekateri pravijo, da je od takrat tudi duševno omejen. Prihrankov je imel malo in so kaj kmalu pošli. Vojna je požrla še ostalo in ob koncu ni imel drugega kakor obleko, ki jo je imel na sebi in ponošeno suknjo. Se da j hodi okrog brez jopiča, v hlačah, srcaji in suknji. Na nogah ni imel nogavic in trdo usnje vojaških čevljev mu je odrgnilo kožo.

»Revež nima niti, kamor bi šel lahko spat«, mi je pripovedoval

znanec. »Sedaj hodi menda v areno. Pozimi je hodil v javno prenočišče ali kdo ve kam.«

»Dobiva morda kakšno podporo ali pokojnino?«

»Nekaj mu daje občina, kar pa je komaj za kosilo v ljudski kuhinji. Kadar ga kdo pokliče, pri me za kako delo. Seka drva, čisti in pometa dvorišča. Toda nikjer ne vzdrži dolgo. Ponujali so mu že stalno delo pri nekem trgovcu s kurivom. Dva dni je bil tam, pa je pustil. Pravijo, da ne vzdrži nikjer dalj časa, odkar je bil zaradi boleznih odpuščen od mornarice.«

»In vendar je priden, kadar se loti.«

»Da, je. Le škoda, da je tako nestanovit. Posebno pozimi mu je prav gotovo trda predla.«

Gianni pa je hodil po ulici in ustavljal ljudi, ki jih je poznal, in včasih tudi one, ki jih ni poznal. Počasi in težko je štorkljal v nerodnih čevljih po trdem tlaku. Okoli suhih nog so se opletali hlačniki in kraji predolge suknje

so se skoro vlekli po tleh ter bili na koncih že docela razcepani. Ta mesec ga še ni imel brivec v rokah in gosta, temnosivna brada se je razrasla po licih. Iz brade pa so gledale v svet dobre, a malo motne oči, kakor oči domače živali, ki jo vsi tepejo, pa se nikoli ne upre, ker se ne zaveda svojih moči.

»Zakaj pa ga ne spravijo v kakšen zavod?«

»Menda ker ni nevaren. Nikomur ne napravi nič žalega. Zato pa se tudi oblasti ne brigajo zanj, ker ni nevaren javnemu redu. To pa je v današnjih časih edina stvar, ki je oblastem pri srcu. Tako vsaj kaže,« je zaključil znanec in se poslovil.

Gianni pa je zopet ustavljal neko gospo: »Vidite, tako me je osleparil trgovec. Danes se nisem jedel. Prosim, dajte mi kaj.« Stegnil je roko in prosil. »Da, da, Gianni, Težki so časi dandanes. Za vse je težko,« ga je potolažila gospa in šla dalje, ne da bi mu kaj dala. »Pet dek petroleja mi je ukradel...«

Sindikati in prosveta

Na ustanovnem kongresu Enotnih sindikatov Tržaškega ozemlja so med drugim sprejeli tudi zelo važen sklep, da bo naša sindikalna organizacija na moč skrbela za kulturno, ideološko ter strokovno izobrazbo delavskih množic. To bo ena izmed važnih nalog vseh naših podružnic v mestu in na deželi.

Delo naših sindikalnih podružnic na prosvetnem polju ni imelo do sedaj tistega poleta in vsebine, kakor bi jo moralo imeti. Bilo je to tudi povsem razumljivo. V coni A je bilo vse delavstvo zavzeto z intenzivno politično borbo proti vsem poskusom domače reakcije, za enotnost delavskega razreda in za vsakdanji kruh. V coni B pa so bile izvedene zgodovinske, socialne, prenosne kakor agrarna reforma. Istrski kmet in delavec pa sta bila poleg vsega vedno tesno povezana z borbo tržaškega proletariata, kateremu sta vsestransko pomagala. Kljub vsemu se je tudi na kulturnem in ideološkem polju mnogo napravilo.

Ideološka in strokovna izgradnja

Z reorganizacijo Enotnih sindikatov Tržaškega ozemlja bo tudi prosvetno delo olajšano in bo rodilo bogate sadove, ker stremi sindikalno vodstvo za tem in ker se vsi vedno bolj zavedajo, da bo naša borba proti vsem reakcionarnim nakanam vse bolj uspešna, da bomo dvignili našo življenjsko raven, če se bomo kulturno dvignili in ideološko izpopolnili.

Naloga sindikalne prosvete pri nas je, da delavski razred s prosvetnim in strokovnim udejstvom dvigne do visoke kulturne

stopnje in da doseže tudi vedno večjo ideološko zavest. Posebno ideološka raven vsega delovnega ljudstva v tovarnah, v uradih ali na kmetih ter trdno zgrajeni kadri so na našem ozemlju največjega pomena. Sindikalna organizacija, orodje razredne borbe delavstva proti izkoriščevalcem, ima dolžnost, da dvigne razredno zavednost članov, da skrbi za dvig njihove kulture ter da seznanj najširše sloje s cilji, borbo in uspehi organizacije tako pri nas kakor po ostalem svetu. Naša sindikalna organizacija bo z ideološkim dviganjem delavstva, s tem da mu bo pomagala spoznavati vse prikrite in odkrite sovražnike, s tem da mu bo omogočila strokovno izpopolnitev nad vse koristila delavskemu razredu. Delavec bo imel od tega nazadnje več koristi kakor pa od litra olja, ki mu ga ponuja gospodar kot miloščino, ki mu jo mora potem krvavo poplačati.

Delovno ljudstvo v Jugoslaviji si že gradi lepšo bodočnost. Tam so vse sile usmerjene za uresničenje petletnega načrta, ki se dan za dnem nenehno uresničuje. Jugoslovanskega delavcu se ni treba več boriti za njegove najosnovnejše pravice. Tam je naloga sindikalne organizacije, da iz vsakega delavca ustvari zavednega, zvestega in neomahljivega borca za gospodarski napredek. Pri nas je vse drugače. Vsek prosvetni ali tovarniški delavec, vsak kmet, vsak član sindikata mora postati vedno bolj prepričan zaveden bореc za uresničenje pravic delovnega ljudstva. Vedno bolj si mora biti na jasnem o delu in ciljih sindikatov v borbi proti zapadnemu velekapitalizmu, ki ga hoče ponovno zaslužiti. Budno delo naših sindikalnih podružnic je tudi na kulturnem polju važno in nujno.

ENAL & Cosulich

Kakor pri vsem drugem delu poskušajo našj nasprotniki netiti razdor med delavci tudi na kulturnem polju. Vloga ENAL-a je pri nas očitna. Svoj čas se je na političnem polju pojavil tržaški CLN, nato Camera del Lavoro, sedaj še ENAL. V Italiji ima ta ustanova pravilno in važno nalogo. Pri nas pa je nasproten delavstvu, ker ga hoče razcepiti in razkrojiti tudi na prosvetnem polju.

Da je finančni kapital začel borbo tudi na kulturnem polju, dokazuje primer Cosulich, ki hoče vsiliti delavcem v ladjedelnicah Sv. Marka svoj kulturni krožek. Z njim hoče zadušiti svobodno kulturno udejstvom delavca, mu odvzeti njegova lastna sredstva za svobodno razvijanje kulture in udinjiti svoj krožek namenom in interesom finančnih krožkov. Toda budni delavci so to nakanu prepoznali, nihče na svetu jim ne bo nikoli več vrnil novega dopolavora.

Kakšno pa je stanje sedaj pri nas? Kakšne načrte imamo?

V osrednjem izvršilnem odboru je prevzel tov. Drago Furjan referat za prosveto in šport. Postavljena bo tudi prosvetna komisija, v kateri bodo zastopani vsi sloji. Sodelovala bo v skladu in porazumu s Slovensko-hrvaško prosvetno zvezo ter italijansko zvezo kulturnih krožkov.

Sindikalne knjižnice

V kratkem bodo urejene sindikalne knjižnice, kjer jih še ni, tako v Trstu, Kopru in Bujah. Na Opčinskih, Proseku, Nabrežini, v Dolini, Miljah, kjer jih že imajo, pa jih bodo še izpopolnili z novimi knjigami. Da bo knjiga res našla pot do vsakega delavca in kmeta in da bo res čital, bodo organizirane potujoče knjižnice.

Da pa se bo knjiga še bolj razširila in postala priljubljena posebno med mladino, bo treba organizirati skupne bralne večere, ki bodo res pestri in zanimivi in bodo pomagali posebno mladini, da se bo izpopolnila v znanju svoje materinsčine. Ponekod mladina še preslabo obvlada slovenščino. Za to bo imela priliko, da se izpopolni ali da se sploh nauči slovenskega jezika po raznih jezikovnih tečajih, ki se bodo priredili, kjer koli bo nastala zanje potreba.

Večerne šole

Posebne pomena pa bodo nedvomno večerne strokovne šole, ki bodo pod enotnim vodstvom v italijansčini in slovenščini posebej. Take strokovne šole so bile že pod Avstrijo. Italija pa jih je Gentilejeva reforma skazila in uničila. Mladina bo dobila na ta način strokovno izobrazbo v svoji materinsčini. V coni

B, kjer ljudska oblast podpira take pobude, večerne šole že delujejo. Tudi v Trstu in v vsej coni A oblasti ne bodo smele prezreti potrebe po taki strokovni izobrazbi delavske mladine.

Ljudska prosveta in fizkultura

Poleg tega imamo še športno udejstvom. Naš cilj je, da postane šport množičen in da se delavcu docela omogoči, da se s športom razvedri, telesno krepki in duševno vzgaja. Po vseh naših tovarnah že delujejo športne skupine, moške in ženske, ki gojijo vsakovrstne psove fizkulture. S sodelovanjem in v skladu z ZDTV-om se bo šport tudi v sindikalnih vrstah močno pspel.

Dramatske skupine, godbe, pevski zbori itd., v katerih sodelujejo naši delavci in kmetje, so zelo aktivne po naših prosvetnih društvih. Verjetno se bodo tudi pri tem še pojavile zdrave pobude, ki bodo vzklike od spodaj.

Kulturno razgibanje množice bodo ideološko bolj podkovane in zavedne, trdne in vztrajne v borbi in bodo pokazale vse svoje energije, svojo moč in silo na poti k napredku.

V KROJNEM TEČAJU

pri Sv. Ani

Po kavarnah se je začel zbirati ves nočni mrčes. Kakor netopirji krožijo po ulicah propale senčice in iščejo zaslužka pri veselo razporejenih vojaki. To je vsakdanja slika ponočnega življenja Trsta. Tujcu, ki mu ni, da bi povsod vtaknil svoj nos, ostane res slab vtis po vsem tem. Toda to ni pravi Trst, to je Sanghaj. Trst, pravi pristni Trst živi drugačno življenje, čeprav tiše in skromno, ker mu okupacijska oblast ne da, da bi svobodneje zadihal. Pojdi v nekatera naša prosvetna društva, pogledj v nekatere kulturne krožke, ustavi se pri tečajih in v večernih šolah, pa boš spoznal, kako tržaški človek dela, kako izrablja vsako uro, da se izpopolni in kulturno dvigne!

Oni dan se mi oglasi telefon: »Pohiti k Sv. Ani! Tam imajo lep tečaj.« Pojdiva, fotograf! Se ti zme-noj, da jih »strknemo«.

Učiteljeve skrbi in nade

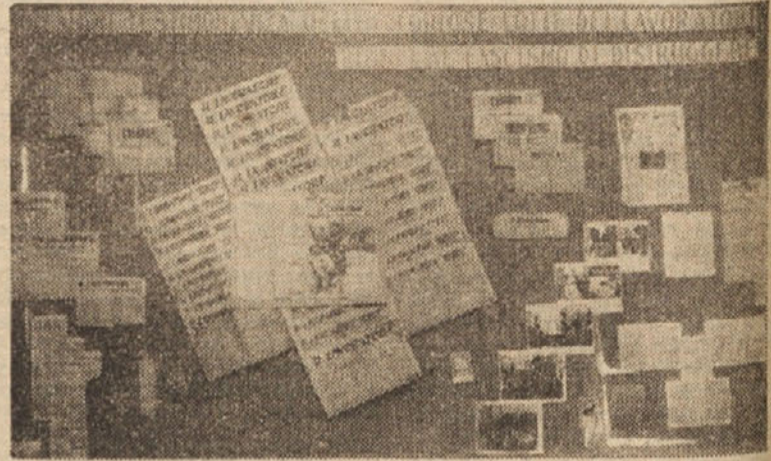
In kmalu sva onkraj pokopališča. Tam na križpotu, od koder jo mahneš proti Istri, se zbirajo trikrat na teden dekleta od Sv. Ane, s Kolonkova, iz Domia, od Sv. Jakoba in iz Škednja. Soba je kakor mala dvorana. Godcev ni, vojakov tudi ne. Le priletel, toda prijazen možiček je med njimi. Namesto jazza imajo tablo, namesto kozarcev in cigarete svinčnik, papir, črtalo in krojaški meter. Na tablo riše učitelj čudne risbe in številke, centimetre, milimetre, dolžino, širino ramen, prsi in živoča. Geometriji vse to ni podobno, meter pa je krojaški. Če pogledaš mlade, prijazne obraze deklet, boš videl med njimi mnogo šivilj in gospodinj. To je krojni tečaj za naša dekleta in žene.

Prijazen je učitelj Josip Kolačik, znan krojaški mojster po rodu Čeh. Potrpežljivo in jasno poučuje sve-

Naš demokratični tisk

Ko se prav v poslednjih tednih pričena nova borba dveh svetov, sveta gospodarskega nasilja, imperialističnega vojnega zločina in mračnjakega sovraštva proti svetu delovnih ljudi, bratstva in edinstva vseh svobodnih in naprednih narodov, zavzema demokra-

zapadom. Nepozabne so njegove žrtve, ki jih je terjala obramba ljudskih interesov v letih fašističnega zverstva, nezabrisen je njegov polet, ki je navdahnil vse ljudstvo do samopozabe, da je slo s pesmijo v srcu in z močjo v pesteh v borbo za svojo svobodo.

SLOVENSKI IN ITALIJANSKI LISTI IZ DOBE PO PRVI SVETOVNI VOJNI

tični tisk znova svoje mesto na prvih postojankah obrambe miru in demokracije. In še posebej je pomembna ta njegova vloga na našem mejniku med vzhodom in

Ko se je to dni odprla njegova razstava, ko so se njegovi stolpci pričeli polniti z izbrano mislijo in dognanjem neposredno z ljudskimi needri, ko se je započela široka mobilizacija njegovih bralcev, ta teden našega tiska ne pomeni zgolj revije njegove moči, ne samo pogled na njegovo razvojno pot, ki je za njim, na ljudske žrtve in zmage, ki jim je bil veren odraz, zvest glasnik in odločen pobornik.

Teden demokratičnega tiska je na sedanjem mejniku v človeški zgodovini, ki nastopa svojo novo veliko razvojno dobo, predvsem miren in odločen pogled v bodočnost. Naš tisk zavestno meri svoje sile, zajema novih tal, dviga in jeklni ljudskega duha za novo borbo, za neodolno, dostodno in zato zmagovito obrambo njegovih pridobitev in njegovih pravic.

Istrsko učiteljstvo

Področje koprskе sindikalne podružnice je razdeljeno na pet delovnih skupin, Keper, Dekani, Nova vas, Smarje in Marezige. Delovne skupine se sestajajo redno vsakih 14 dni; na sestankih se s študijem pogloblja in širi strokovno in politično znanje učiteljstva, iznašajo in rešujejo se problemi, ki nastajajo v šolskem in izvenskolemskem delovanju učiteljstva. Delovne grupe pripravljajo vzorne nastope in hospitacije, ki so v veliko pomoč posebno mlajšim učiteljem in prispevajo k izboljšanju našega šolstva. Delovne grupe gojijo poleg tega tudi družabnost med svojim članstvom. Lani je bila najboljša delovna skupina v Čezarjih. Letos se bo med vsemi skupinami razvilo tekmovalno v nje v točnosti sestankov, udeležbi in v kakovosti dela v šoli in izven nje. Po vaseh, kjer so delovne skupine aktivnejše, se poznajo uspehi tudi pri potoku in znanju šolske dece. Za to so prav te delovne skupine, ki nudijo v okviru sindikalnega strokovno pomoč učiteljstvu, velike važnosti za napredek našega šolstva in kulturnega življenja na vseh Sindikalna podružnica skrbi tudi za drugih ozirih za svoje člane. Tako rešuje v sodelovanju z oblastjo vprašanje plač in stanovanjski problem, ki je posebno po požganih in oskudovanih istrskih vaseh zelo občuteno. Delovne grupe so se letos obvezale, da bodo poleg šolskega pouka skrbele za čim boljši uspeh ter da bodo kmečkim sindikalnim podružnicam v pomoč pri organizacijskem delu. Prav gotovo bo v novem šolskem letu delovanje prosvetnih podružnic še intenzivnejše kot prejšnja leta.

Dovzetna dekleta, skrbne gospodinje

Vprašam ga, ali so vestne in ne izostajajo, kakor je med učenci po naših šolah taka nesrečna navada. »Nasprotno, vse prihajajo redno in zelo pozorno sledijo predavanjem, doma pa se še učijo. Uspeh bo gotov.«

V prvi vrsti sedi Ida, plavalasa bodoča šivilja, mlado vitko deklet. Rada bi se izpopolnila, za šiviljo, se že uči, toda tu bo še bolj spoznala ženski kraj. Poleg nje je Miklavčeva, omožena, gospodinja. Upa, da bo nekaj pridobila, da si bo izboljšala znanje, kar ji bo dobrodošlo za vsako domačo rabo. Tavčar Danica, ki mi se zdi kakor vodja cele skupine se mi predstavi: »Jaz sem šivilja, manjka mi pa še teorija. Tečaj mi bo zelo koristil.« Od Magdalene je doma, tudi ona ima družino. Gospa Bruna je njena zvesta sosedka. Na tečaj prihaja, da si bo znala kar sama kaj prikojiti.

Najmlajša iz Škednja

Tam v sredi prav pri skrajni mizi sedi najmlajša učenka, Lukas Valnea iz Škednja, stara 14 let. Tudi ona se bo učila za šiviljo. Nekaj se je že zavzela pri leti njena mama, ki dela v tovarni, pa jo je poslala sedaj še v tečaj. Ni je strah poti iz Škednja. Z njo prihajajo v tečaj še vsa dekleta, kar jih stanuje v isti hiši. Pa tudi Mariuccia tam od Magdalene je marljiva. Z zanimanjem posluša predavatelja, uči se zase. Če bo kdaj rabila (kdaj pa ženska ne rabi oblek?), si bo sama prikojila oblečko, plašč.

Seveda so prve ure nekoliko težje. Teoretično znanje, merjenje in risanje so temelji, potem bo šlo vse laže. Učitelj je prepričan, da bo dosegel tečaj, ki so ga organizirali Enotni sindikati, lep uspeh in da bo vsem obiskovalcem mnogo koristil.

Na svidenje ob zaključku tečaja ali pa še prej! Dotlej pa je marljivo in pridno naprej! Zadovoljno si

KROJNI UCITELJ MED UCENKAMI V STROKOVNEM KROJNEM TEČAJU PRI SV. ANI

boste ogledovale lep kraj, delo vaših rok, mož pa bo tudi vesel, če mu boste napravile srajco po meri, ki ne bo tako draga kakor v trgovini.